

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Annus Illud De primo gradu perfectae Conversionis, qui est Oratio & in
specie Devotio Mariana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

DEVOTIO MARIANA

ARGUMENTUM
TRIUM MEDITATIONUM,
ANNI M. DCC. XL.

MEDITATIO I. VERÆ DEVOTIONIS INCITAMENTA.

ARGUMENTUM.

Deam *perfectæ Conversionis* in Augustino dedimus
anno priorè: necesse jam est *de medijs*, quibus illa
efficitur, meditari. Est autem communis Do-
ctorum sententia, inter media præcipua nume-
randam esse *veram, ac solidam Devotionem*, qua
quis in Dei Matrem feratur. Cur ita sentiant, si
interroges, dicent: *vera conversio pendet à gratia efficace, cum nec
cadat sub meritum, nec dari à Deo soleat merè gratis: impetrari oran-
do debet: oratio, ut audiatur facilius, potest, & vult Maria efficere, si,
ut DOMINAM nostra devotione demeriti, PATRONAM apud
Filiam,*

Filium, & ADVOCATAM apud Judicem habeamus. Propterea, & quia credidimus, rem gratam nos præstare DD. Sodalibus, præcipuè jam aliàs tenero amore flagrantibus, atque ad præstandum pro Festo Tituli homagium annuum proximè accinctis, tres hujus anni Meditationes in considerandis Mariana Devotionis *Incitamentis, signis, ac Fructibus* exigemus.

Ordinur *ab Incitamentis*, per quæ & cultus B. V. *antiquus* excitatus est, & *novus* augetur, ac propagatur, sùntque eadem omnino, quæ Formula exhibet (nempe colendam esse Mariam, quia *sancta* est, quia *Dei Mater*, & *Virgo*, quia *Domina*, *Patrona*, *Advocata*) & qualibùs haud dubiè ab ipsis Apostolorum temporibus usi fuerunt viri Apostolici, ut regionibus, quibus Christum prædicabant, eadem operâ Deiparæ venerationem inferrent.

Inter hos S. Dionysius Areopagita fuit, qui primus Lisbio Senatori Parisino ad fidem à se converso persuasit, ut delubrum Mercurii fineret in Sacellum converti, in eaque pictam à S. Luca Deiparæ Effigiem magnificè ornatam collocaret. Factum iniquissimè ferens uxor Larcia, ad Fescenninum Romanum Præsidentem virum detulit. Damnati capitis Discipulus & Magister, ambo Martyrum gloriam adepti sunt, non solum, quòd Crucifixi, sed titulò singulari, quòd Mariæ Matris ac Virginis cultum publicè profiterentur. Valuit exempli vis, ipsamque Larciam in viri sequelam traxit, unà cum Visbio filio, nam & ipsi pro eadem fide, ac cultu capite plexi sunt. *Ita Martyrologium Gallicanum.* Erit igitur præsentis Meditationis

Materia: S. Lisbius Mariæ se devovens, Dionysio Duce.

Puncta duo: Primum, S. Dionysii pro Lisbio cura.
Secundum, S. Lisbii ex cura profectus.

Fructus. Resolutio, cor suum, instar Sacelli, dedicandi Deiparæ, & amori solido totum consecrandi.

Pro-

Propositum. Statuamus sæpius meditari *incitamenta*, quibus amor hic excitatur, & *in specie* nunquam posthac renovare Formulam, quin prius expenderimus tria Formulæ capita, nempe *cur* colenda Deipara sit, *quo modo*, & *qua spe*.

PROLOGUS.

Antiquissima Cultûs Mariani origo ostenditur ex Imagine, quam S. Lucas utique non sine divino instinctu pinxit.

S. Lucas. Angelus Personatus. Judith. Esther. Sponsa. Chorus.

Lucas. AH! quid ago? *Exhibetur pingentis cubiculum.*
 Nimis imperfecta fit hæc Imago!
 Tædet sic pergere....
 Scilicet Mariam pingere,
 Opus est majus humanis viribus.

Aria.

Vidi, vidi Virginem;
 Et Mens admirabilem
 Bene adhuc speciem
 Sibi repræsentat:
 Sed ideam animi,
 Ah! non potest assequi,
 Quidquid manus tentat:

z. Cx.

2.

Cælum! da artificem!

Da, qui tam amabilem

Rectè pingat faciem!

Æquum est, quod clamo:

Clamo, quia celebrem

Volo fieri Virginem:

Clamo, quia amo.

Angel. Person. Ergò non perficies Iconem?*Lucas.* Ah! quàm vellem! sed! ...

Saltem ô! si quis mihi ostendat imaginem,

Quæ serviat ut prototypon,

Secundùm quod possim effingere ectypon!

Angelus. Cogita,

An nihil juvare te possint figuræ, & symbola.

*Chorus.**Exhibitio.* Talem pinge Virginem,

Talem habet speciem!

Judith. Judithæ pinge similem:

Est mulier fortis,

Ut castrorum acies ordinata terribilis.

Esther. Estheri pinge similem:

Regina est, quæ adstat Deo

In vestitu deaurato,

Varietate circumdata.

Sponsa. Non, non armatam, non Reginam,

Sed Sponsam pinge divinam,

Ex millibus electam,

Super omnes dilectam.

Sol. Ita, ita, pinge electam ut Solem!*Luna.* Imò pulchram pinge, ut Lunam!*Aurora,*

Sponsa. Sic est amabilis, *Esther.* Sic admirabilis,
Judith. Sic formidabilis:

Chorus. Sic, sic pinge Virginem,
Lucas. Non sic pingam Virginem,
Chorus. Talem habet speciem,
Lucas. Non hanc habet speciem.

Lucas. Abscedite! non placetis:
Vix *umbram* Mariæ habetis.

Angelus. Ita est: sed quid facies?
Perfectam Mariæ imaginem nunquam reperies.
Suadeo, ut sedulò consideres singulas,
Et, quod perfectum est, de singulis eligas;
Ac demum unam in tabulam omnia congeras.

Aria.

Aqua gemmas, terra flores
Sacrae det imagini:
Iris vesti det colores,
Ignis vitam vultui.

2.

Sol luceat ex oculis,
Et caput cingat radiis:
Aurora genas pingat,
Et Luna frontem fingat.

3.

Judith det severitatem
Sponsa pulchritudinem,
Esther addat Majestatem:
Sic, sic pinge Virginem.

LUCAS. Bonum, sed difficile est tuum consilium.

Ange.

Angelus. Cælum feret auxilium :
 Spondeo certissimò.
Lucas. Sperabo in Domino
 Quid hoc? quò servulus abiit subitò?
 Nescio, quæ spes surgit in animo.
 Ignotus ad servitium iste se mihi obtulit :
 Et spondeo certissimò
 Verba sunt plena solatio :
 Quid? si sub servili schemate cælestis Genius
 Lateret abditus?

Arietta.

1.

Habent hoc Angeli,
 Vices ut famuli
 Velint subire,
 Magnæ si Virgini
 Possint servire.

2.

Nempe sic homines
 Volunt docere,
 Quantæ sit gloriæ
 Servi Deiparæ
 Nomen habere.

Lucas. Rem indagabo ... ô Coelum! ô Coelum!

Angel. * Cave, hoc feceris: conservus tuus sum. * *Prohibet adorari se*
 Ecce perfeci imaginem:
 Veni, judica,
 Num rectè expresserim Virginem.

Lucas. O artificium! stupent oculi, cor ardet!
 O artificium!

Angelus. Accipe, & similes pinge nontam in tabulis,
 Quam in hominum animis.

Lucas. En ô Maria! en totum me!
 O, ut possim facere,
 Ut totus mundus diligeret te!
 Accipio, & per orbem circumfero.

Z 2

Hanc

Hanc formam, ô mortales, hanc cordi imprimite,
Virâ exprimate.

Duetto.

Huc oculis, huc animis,
Adeste! Festinate!

Hanc Iconem amabilem
Spectate!

Hanc formam admirabilem
Amate!

Hanc sine periculo licet spectare,
Hanc palam, cum laude, potestis amare;
Adeste! spectate! amate!

MEDITATIONIS
DE
MARIANÆ DEVOTIONIS
INCITAMENTIS
PUNCTUM I.

Dionysii pro Lisbio Cura.

SCENA I.

S. Lisbius Haraldus. S. Dionysius, S. Rusticus.

Lisbius. Haralde, vir est Lisbius, non fœmina: & est virorum,
semel statuta bene amplecti fortiter, tenere constanter. *Har.*
Sic tamen læsisse Deos, affixisse sororem meam, scio, pœnitebit.

(*) *Lisb.* Infanus sit, quem pœnitet egisse bene. Stat fixum ani-

(*) *Haraldus* abit.

mo

mo, tuum me Servum, Virgo, publicè hodie profitebor: Nec permittam ultrà, ut à meis subditis aliquid contra tuum honorem unquam agatur. *Dion.* Opportuni venimus. Salve dilecte in Christo Fili! *Lisb.* O Salvete mei Patres! sed cur duo soli? *Rust.* Nempe ad baptizandos Neophytos trans Séquanam Eleutherius abiit. *Dion.* Totus, ut video, affectu cales. *Lisb.* Ita est: totus ardeo. Amo, exosculor Divinam Virginem! O ut mecum filius, uxor, Haraldus, & omnis cognatio amet! *Rust.* Exemplò trahes. *Lisb.* Sic spero equidem, & spem Florillus facit, qui me secutus, quanquam, volente me, quòd Sacra Christiana suscepit, adhuc dissimulat meis, tamen admirando fervore urget, ut dejecto ex aris Mercurio hanc Iconem substituam, & *primus* esse Parisiis velim, qui Matri Dei Sacellum statuam. *Dion.* Est, quod dixi, vir bone: Contemptibilia mundi elegit Deus, ut confundat fortia! puer, mihi crede, virtute baptismi fortis viros, cum se feret occasio pugnae, in pudorem salubrem aget. *Lisb.* Imò egit: puduit morarum me, quas exprobravit toties charus præ filio puer: Humanæ prudentiæ est datum satis, declaravi me meis, idolum amovi, Sacellum vestivi: (*) Paratum altare stat: ornandæ imagini ultimam admovere manum vestrum est. Imperate, quid deceat: nullis sumptibus parcam, ut palam constet, quantum cupiam Deiparam coli. *Dion.* Digna est Senatore Parisino magnificentia! *Rust.* prodigalitas sancta! sed quid ad hæc amici, quid Larcia uxor dicunt? *Lisb.* Nihil de me vos angite: vobis est, quod metuam. Nam uxor, ubi tantum auri pro Sacelli ornatu expendisse me vidit, exarsit irâ, & Haraldo fratri suo amarè quæsta est. Vereor, ne quid in vos machinetur, velut auctores facti. Cavete! scitis, quid mulier avara possit, & furens. *Dion.* Nihil potest: Nam *Christianus nihil, nisi peccatum, timet.* *Rust.* Tu tibi metue, ne quid illa tuæ constantiæ noceat. Scis, quid in maritos uxores possint. Bene currentem navim sæpe in scopu-

Z 3

los

(*) Sacellum aperitur.

los rapiunt Sirenes blandæ. *Lisb.* At ego maritum me esse memini, non servum. Amo uxorem, sed plùs honestatem, plùs virtutem amo. *Dion.* Et plùs JESUM, plùs MARIAM amas. *Lisb.* O Pater, exultat animus tantas oculis delicias gratulans. Non sum explicando, quid intus sentiam, cùm contempior hanc faciem. *Dion.* Et tamen inanimem tantùm vultum vides. At mihi obtigit beata fors, ut vivam viderem. *Lisb.* Et poteras sine mentis excessu? *Dion.* Quibus gaudiis innataverim, DEUS novit. Aspectu amabili raptus procidissim in genua, adoraturus ut Deam, nisi fides sancta prohibuisset. *Lisb.* Credo: Nam Divinum certè aliquid hæc facies habet. *Rust.* Sic est omnino: Neque enim hæc forma accendit, sed extinguit libidinem. Vel gravissimè tentatos ad scelus, unus hujus Iconis aspectus juvit, ut omnes profanæ pulchritudines sine mora sorderent. *Lisb.* Ah! bellua sit oportet, qui caducam formam præ cælesti diligit. Tria, quibus raptor, hinc effulgent, *Modestia Virginis, Amabilitas Matris, & Majestas Reginae!* Mater, Domina, esto, obsecro, apud Filium Patrona mihi, & Advocata! Eja! ornate, Altari imponite! festus mihi hic dies erit, quo Sacramentum MARIÆ dicam, & *perpetuum servum* scribam, paratus, nobilem famulatum etiam fuso sanguine profiteri palam. Accingite vos: dum vos altare, ego Syngrapham paro. *Dion.* Verba dictabit amor. *Rust.* Calamum fervor reget.

S C E N A II.

Accedit Florillus.

F*Lorillus.* Here. *Lisb.* Quid interpellas? En! Matri tuæ meæ Dominæ, quod urges toties, jam tandem me palam mancipio. *Flor.* O Divinum consilium! sed metuo, ne inimicus omnis boni novas moras bene coeptis injiciat, & vobis maximè formidandas, O mei Patres! *Dion.* Quid enim affers, mi Fili!
Flor.

Flor. Ah! Fescenninus Præses hac hora ex Liguria in urbem rediit, & adest servus ab illo missus cum mandatis, ut quantocyus in curiam properes. *Lisb.* Quid est negotii, quod ita urgeat! *Flor.* Româ, aiebat, accepisse mandata Præsidentem, sine mora exhibenda Senatui. *Lisb.* Romana mandata adsunt! quid? si in Christianos statuta? *Dion.* Certè odit Christum infelix Roma. *Lisb.* Quidquid sit, audienda sunt. Dic, protinus compariturum. *Dion.* Eamus, Rustice. eamus hinc: latebras jam amare nos decet, ne cruenta tempestas nobiscum involvat hospitem tam beneficum. *Lisb.* Absit hoc: Decreta dies est, hodie me Deiparæ, & hoc Sacellum consecro. Perficere vos coepta velim, dum sciam, quæ res agatur. In omnem casum firmatus est animus mihi: Nihil veniet improvisum, quidquid venerit. Si moriendum, aut pro vobis, aut certè vobiscum moriar. *Dion.* Firma cælum, quam audio loqui, fortitudinem, dignam præcellis cogitationibus, quas Christus suggerit! *Lisb.* Quantum quantum est animi robur, vobis debetur totum, & Evangelio. O quàm Sapienter quotidianam hujus Sancti Codicis Lectionem suasistis mihi! En! ut opportunè paulò antè se Textus ex Luca obtulit: *Dico autem vobis amicis meis, O verè Divinam Divini Servatoris humanitatem! mancipia amicos vocat! Dico vobis: Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant: Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem, mittere in gehennam: Ita dico vobis, hunc timeate.* O Sententia salutaris! Nempe quidquid contrà nitar, moriendum est aliquando: Morbò an ferrò moriar, quid interest viri, si modò bene? At si post mortem gehenna me excipit, tum verò verè miserè mecum agitur. Patres, hic timor omnes noxios timores pellit. *Solus DEUS terribilis est: DEUM qui timet, nihil timet, præter peccatum.* *Dion.* Plaudite Superi! cecidit in terram bonam verbi Divini semen. *Rust.* Perge fortis. Priùs tamen huc iterum verte oculos: Roga
Vir-

Virginem, ne patiatur, ut verbis facta dissentiant. *Lisb.* Chara Mater! jura filium, & dignum tuâ gloriâ inspira animum mihi! eo.

S C E N A III.

Dionysius. Rusticus. Visbius. Haraldus.

D*ionysius.* Salvum te Deus velit. At nos, Rustice, levemus capita nostra, quoniam appropinquat redemptio nostra! quid enim aliud mandata Romanaferant, nisi nuntium de adventu Domini? *Rust.* Gaudeo, quia si hodie venerit Dominus, inveniet vigilantem. *Visb.* Ergò in periculo Pater est, & citò monendus. *Vah!* quos rursus video? *Harald.* Auctores turbarum vides. *Visb.* Hic soli? ubi est Pater? *Dion.* Expectare nos reducem jussit: ipse in Senatum vocatus abiit. *Visb.* Revoco periclitantem. *Harald.* Cave! nam ipsa ex Senatu absentia suspectum commercii cum Christicolis faceret. Si doceas de discrimine, satis est. *Visb.* Obedio. *Har.* At vos, nisi expectare vim malitis, sine mora vos hinc proripite! ita Haraldus jubet. *Dion.* Dominus ædium? *Har.* Amicus Deorum, Larciaæ frater. Oggannire cessate, & purgate locum! nisi properatis, expellam. *Rust.* Contra vim nihil possumus. Sed quomodo injuriam excuses Lisbio, tu videris. *Har.* Excusabit Fescenninus Præses, ad quem jam ego vos traherem, nisi Lisbium amarem, quem hæc malè feriata Societas parùm abest, quin jam perdidit. *Rust.* Trahe, quò vis, gaudentes ibimus: nam *Christianus nihil, nisi peccatum timet.* *Har.* Jam sæpius audivi hoc apophtegma jactari: modò se offert occasio, qua apparebit, qui sitis, heroës utique digni, quibus Furia Mausolæum struant. Liberare tandem oculos meos invito conspectu! antiquam ego faciem huic loco restituum: vos, nisi me orcus glutierit, hanc domum non revisetis.

SCE-

S C E N A IV.

Dionysius. Rusticus. Florillus

Dionysius. Bene est, confirmor: illuxit suprema dies tot votis desiderata! *Rust.* Illuxit! superabundo gaudio, dum spero futurum hodie, ut dissolvam, & sim cum JESU, cum MARIA! *Dion.* Una tamen me cura angit: Quid Lisbio fiet? quid reliquo novello gregi, post pastores dissipatos? provide, obsecro, providum semper Numen! ad preces, amice, ad preces nos conferamus! donum perseverantiæ donum optimum *de sursum est à Patre luminum!* *Rust.* Quem nobis, Virgo, & nostris oviculis propitium reddas! Quid tu, Florille, affers anhelus, & pallens! *Flor.* Ah! fugite Patres, explorata res est: contra vos Fescenninus coëgit Senatum, de vita agitur. *Dion.* Bonum nuntias. *Flor.* Nempe vobis, quibus mori est votum, ut cælo fruamini! sed orphano mihi quid fiet? *Dion.* (*) Hunc Patrem habes, istam Matrem: & te orphanum vocas? *Rust.* Quanquam si eadem viâ eundem nobiscum tibi in cælum foret, an nolles ire? *Flor.* Inani me spe solaris: desertus sum, si vos deseritis. *Dion.* Imò ante nos in prælium tu vocaris: Haraldus, qui hinc ejecit nos, crede mihi, arma parat adversum te, & metuo, ne triumphet. *Flor.* Haraldus ejecit vos! O ferum hominem! sed ego non timeo: hodie sciet, qui sim, cum hujus illum facinoris coram Lisbio arguam. Quo me donastis, hoc munus sanctum obfirmat pectus: satis armatus sum! vel si concitatus furore oreus irruat, invictus stabo. *Rust.* Sic places. Quòd si tamen, ut homines sumus, cum ad rem ventum erit, trepidare cor senseris, huc oculos conjice, hæc Virgo est mulier fortis, & fortem faciet. *Dion.* De te nihil spera, quia infirma est caro, pro te omnia, quia MARIAM amas, & ipsa te. Jam vale, fili, notas tibi repetimus latebras, ne hospiti fraudi simus. Si qua opus est

Aa

Lisbio

(*) Imagines exhibet.

Lisbio nostrâ operâ, cùm redierit, admone: reperies orantes Deum, ut instanti pugnae animos præparet. *Flor.* Servet vos nobis cælum! obedio jussis. At ego sic sentio calere pectus, ut nolim latere amplius! (*) affixum pectori splendeat hoc signum palam, & sciat orbis, quàm te, & tuum amem Filium, O Virgo Mater! ... Hem! nola sonuit: ad pugnam Haraldus vocat. Heu! quod monstrum video!

S C E N A V.

Haraldus Florillus, Lisbius, Visbius.*

H*Araldus.* Gaude Mercuri! nunquam pretiosius colebaris, Sed hinc tua potentia fulget illustrius, quòd per tuos inimicos hunc honorem paraveris tibi. Christicolis hanc Lararii magnificentiam debes: Triumpham! ... Puer, citò Dominam ad hoc spectaculum evoca. *Flor.* Putas acceptum fore? *Har.* Quid hoc interrogas? *Flor.* Quia, nisi insanam credis, tandem ultra non potest placere truncus altari impositus. *Har.* Inferi! jam tu quoque crocitare didicisti cum corvis? ... Sic est: hem! palam signum contempti Dei ostentat impudens. Abistygis pabulum, aut victimam Deo immolo. *Flor.* Cui Deo? nam iste tuus Mercurius unde se DEUM probat? Christum autem si DEUM vocas, en jugulum! immolari gaudium est: Christianus nihil, nisi peccatum, timet. *Har.* Portentum pueri, insultas viro? *Flor.* Provoco. Sed herus redit. Ah here, quæ est hæc audacia viri, qui te absente restituit idolum aræ, quam tu hodie Sacram Dei-paræ honoribus cupis! nunquid ut dejiciam, jubes? *Lisb.* Vah! Spectaculum insolens! hoc ausit aliquis domi meæ! *Flor.* Ruat informe lignum! in ignem truncus! *Har.* Siftis impie! *Visb.* Temerarius puer! *Flor.* In ignem! *Visb.* Non prohibes nefas, Pater?

(*) Iconem B, V: affigit pectori.

Pater? *Flor.* Imò nōne sic jubes, here? *Lisb.* Florille places, sed quiesce tantillum: nondum facinoris generosi satis dignum Theatrum habes. Spectator sit Dionysius, est necesse, ut laudem feras. *Har.* Dionysius nempe, quem ex Fescennini adventu trepidum jam fuga abstulit. I nunc, & Christicolarum fortitudinem jacta. *Flor.* Prō! quid est hoc? tantum virum non pudet mentiri! here! non fugit vir sanctus, sed cum ignominia hinc ejectus est domo, ab hoc Haraldo. Scio, ubi moretur: vis, ut revocem? *Lisb.* Perge celeriter. *Flor.* Inducias habes Mercuri, sed cūm rediero, vœ tibi! *Har.* Rumpor irā! *Lisb.* Me verò oporteret irasci, si Christianus non essem. Nunc, quoniam mansuetudinem Christus imperat, hoc interrogo, qua tu auctoritate in ædibus non tuis hæc agis tu? *Har.* Cavebam tibi, & pro te sollicita jubebat Larcia: num injuriam feci? *Lisb.* Jubebat Larcia! dominari mihi mulierem passurum credis? injuriam viro facis. I, nuntia uxori, sollicitudinem de me ponat: non ita imprudens sum, ut opus sit consilium à fæmina petere. *Har.* Atqui video te à Senatu abesse, qui contra Christi asseclas convocatus est, quid? hoc viri prudentis consilium vocas? *Lisb.* Postquam audivi, cur sit coactus, non decebat intrare. Decernant collegæ de absente, quod volent: Lisbius nihil, nisi peccatum, timet. *Har.* Non diu amplius insultabis. Blasphematur Mercurius, contemnitur soror, puer petulans exhibilat virum, & Lisbius ridet! hoc ferat Haraldus! vindicabo. *Lisb.* Pueros sic terre! Lisbius nihil, nisi peccatum, timet. *Visb.* Ah! Pater!

S C E N A VI.

Lisbius. Visbius.

Lisbius. Et tu adhuc ingemiscis, mi fili? *Visb.* Nempe quia sic ego infelix Filius sum, qui Patrem habeam Deorum hostem. Felix eris, si Patrem sequeris. Aut age, quod tibi in me displi-

Aa 2

est

cet facinus ; quod minùs dignum videtur viro prudente, ac nobili? *Visb.* Per Matris lacrymas, per meam orbitatem, per familiæ luctum precor, ut accedas Senatum, quò es vocatus, neque adeò te ipsum prodas, ac opes, famam, honores, vitam improvidè prodigas. *Lisb.* Senatum accedam, qui contra Deum coactus est, quem à me coli nôsti? *Visb.* Ah! contra Deum! in quo tu stipite Deum aspicias, ego vis hominem video. *Lisb.* Scilicet non habes oculos meos. Tamen, si hoc solum petitur, fiat, quod petitis, accedo Senatum. I, nuntia Matri. *Visb.* Irrides Pater? *Lisb.* Serius loquor : Accedo Senatum, & Romana mandata audiam, at, non ut probem, audiam. Cùm legentur, fili, cùm tumens irâ Præses nostram reposcet sententiam, palam assurget *Lisbius*, palam affixum cruci attollet Deum, & diplomatis damnabit sævitiem. I, nuntia Matri. *Visb.* Heu! quid loqueris, chare Pater! quod facinus meditaris immane, barbarum, horridum, execrandum! *Lisb.* Facinus Deo gloriosum, mihi utile. Eo. *Visb.* Ah! siste, obsecro! jam muto preces. O si quid filius potest exorare Patrem, ne quæso, Senatum intra! in quas me miseras projicis! *Lisb.* Sine. *Visb.* Sinam in mortem ire? non sino. Per quidquid charum, quò ruas, cogita. *Lisb.* Cogitatum est satis. Si Patrem diligis, premis vestigia. Sequere! in cælum imus. *Visb.* Ah! si in cælum imus, cur sine Matre eam? Si occideris Pater, quid mihi, quid Matri fiet? vive, obsecro! Si errare videmur tibi, errores dedoce? dissimula tantisper, qui sis: quis scit, lætus an non tandem venturus sit dies, quo pectus impletum virtute supera audeat profiteri fidem tecum, quam refugit modò, eúmque, quem colistu, ego & Mater pariter colamus Deum. Miserere Pater! *Lisb.* Hem! nunc loqueris aliquid. Spes ista vincit. Utinam hæc adsit hora brevì, qua tu, & Mater cessetis amare me, & cor totum meo donetis, qui solus amorem meretur, Deo! Senatum, quoniam sic vis, accedam, & quà licet, personam etiam dissimulabo: num satis hoc tibi? *Visb.* Satis Pater! nunc amas me. *Lisb.* Jam
 tu

tu vicissim hoc agas velim, ut advenas, quos adducet Florillus, hic domi occultes meæ. Cave, ne quid illis aut ab uxore, aut ab Haraldo contingat mali. Secus si fiat, qui sim, quantumcunque resistatis, clamabo palam.

S C E N A VII.

Visbius. Haraldus.

Visbius. Beasti me. O factum bene, quod falsam spem ruenti in exitium objecerim Patri! nunc exarmanda & Mater erit. Felix ades, Haralde! *Harald.* Quid triumphas? *Visb.* Discussæ nubes sunt, redivit Sol. *Har.* Eja! *Visb.* Mutavit mentem Pater, & abiit in Senatum. *Har.* Serio? *Visb.* Sic est. *Har.* Mutaverit se Lisbius, non se mutavit Haraldus. Stat vindicare me, & ulcisci Mercurium. *Visb.* Pueri petulantia virum non lædit. *Har.* Nisi petulantiam Vir approbet. Vidi, sensi sarcasmos, quibus il-ludit Lisbius mihi, cum insultaret Haraldo Florillus. *Visb.* Crede avuncule, alius jam est parens: in Senatum ivit. *Har.* Et ego ad præsidem eo, ad quem jam præcessit Soror. *Visb.* Mater ad præsidem ivit? quid factura? *Har.* Accusatura virum rebellem Diis. *Visb.* Prô miserum me! non erit rebellis ultra: num centies dicam? *Har.* Quoties voles, non credam tamen. Pereat, qui odit Deos! *Visb.* Tene hæc decet loqui? te Matrem sic concitare? Ah! si quid amas cognatum sanguinem, miserere Visbii, parentem serva! *Har.* Amicus tu, amicus parens, sed magis amici Dii. Atque ut intelligas, quam non sim inimicus Lisbio, hoc scito, non id me agere, & Sororem, ut ipse pereat, sed ut pereant in visum Deo advenæ. Si mentem, quod ais, mutavit parens, agat, quod petet Præses, & suo etiam suffragio publicè Dionysium & asseclas damnet. Sic probabit, qui sit. Faciet? *Visb.* Ah! Haralde, non sufficiat tibi, quod se dissimulet parens? *Har.* Hem-

A a 3

tre-

trepidas! sentio, fucum facis: nihil mutavit se Lisbius, ad Præsidentem eo. Tu, si Patri caves, hoc cave, ne quâ evadant advenas, & cùm illos Florillus adduxerit, blando sermone detine, donec satellitium adsit à præsidente. Sic consules Patri. *Visb.* Sic scilicet! *Har.* Consilium bonum consulo: nam abscissa radice facile arefcet arbor, & ereptis Magistris Discipulus mutabit sententiam.

S C E N A VIII.

Visbius. Florillus.

Visbius. Miserande Pater! doleo, quas pateris vices. Et quid jam ego faciam? Haraldo, an Patri obsequar? Servatos hic advenas cupit, ille perditos! ... At en! quid adeò solus puer, & cur tristis? *Flor.* Ah! sine me Lisbio loqui: scelera forum obfidem, furor plateas tenet: Eleutherium vidi captivum ad Præsidentem trahi: Dionysium & Rusticum non inveni: forsan ambos jam carcer habet. *Visb.* Utinam! Tu celer in curiam perge, & rem Patri nuntia. *Flor.* Quid ais? in curia reperiam herum? *Visb.* Sic aïo: perge ocyùs. *Flor.* In curiam herus nunc? Quid cogitem? *Visb.* Juva Mercuri, & serva parentem mihi. Prô! quanti me fluctus jaçant. Amor, Dolor, religio, ira, metus velut multiplici ariete hoc pectus quatiant... juvat tamen Haraldo obsequi, & si nondum captifunt, captivos Præsidi advenas sistere, ut eorum cruciatibus fortè commotus parens aliud consilium capiat. Fallor! an ipsi intrant? Salvete, ô boni Viri! quousque vagi vos ipsos inferitis laqueis, quos Præsides tendit? domum Parens offert, ubi latere securis liceat, nam Matrem ego placabo vobis.

SCE-

S C E N A IX.

Visbius. Dionysius. Rusticus.

D*ionysius.* Dominus JESUS pro hac humanitate gratiam tibi referat! sed de latebris jam non est cura: hoc te oramus, valedicere ut Patri liceat: nam ad Præsidentem imus, ut moriamur, ne moriantur pro nobis alii, quos hospitii suspicio premit. *Visb.* Imò servate vos nobis, ut possitis prodesse. Tutò latetis postquam persuasimus parenti denique, ut in curiam iret, & ut pristinae sacellum formæ restitueretur, permisit. *Dion.* Heu! infelix Lisbi! sic credam mutatum esse animum tibi! *Rust.* O boni cælites, succurrite misero, & reddite mentem bonam! *Visb.* Quid exclamatis? non est diversus à se Pater, videri tantum cupit, donec Cælum serenius rideat. *Dion.* Non licet sic fingere, & hæc simulatio scelus est. *Rust.* Et qui erubuerit Dominum JESUM coram hominibus, erubescet & ipse eum coram Patre suo. *Dion.* Unus est Deus, unus Dominus: gravem injuriam *uni* facit, qui colit *plures* honore pari, graviolem, si truncum aut lapidem, gravissimam, si juratos hostes Numinis, & miserabiles ad æterna incendia damnatos Spiritus æquali cultu dignos esse, per execrandum mendacium profitetur. *Visb.* Excusationem tamen meretur mendacium, & simulatio, quam extorquet necessitas: nisi per hoc medium, mala extrema non effugiet parens. Jactura opum, honoris, famæ, & officii, insuper exilium, egestas, carcer, catastæ, tormenta, & terribilium omnium terribilissimum, mors imminet, mors violenta, infamis, atrox! *Rust.* Hæc tu mala extrema vocas, quæ pueri nostri, & puellæ Romæ nuper cum risu sustinuerunt? O bone Visbi, prudentis est, *inter duo mala* minus eligere: tormenta minatur Tyrannus, tormenta Deus, ille momentanea, æterna iste: quid prudentia imperat? cui parendum est? *Visb.* Si tam rigidum habetis Deum, quis ei servire velit? *Dion.* Ah! exoptanda servitus est, imò unice exoptanda, & sola. Ecce
vix

vix homo est, qui non serviat homini: Rusticus civi, civis nobili, nobilis principi famulatur: & tamen hominibus, O Visbi, si nemo serviret, mirandum non esset, quia rarò fit, ut ad præstandum homini servitium magna aliqua utilitas alliciat, rariùs, ut impellat æquitas, rarissimè, ut necessitas cogat: verùm de Deo nostro, si qualis sit, rectè animo concepisses, mirareris, fieri posse, ut vel unus sit hominum, qui non fideliter obediat, promptusque semper etiam ad difficillimum obsequium sit: adeò nihil est hac servitute æquius, si consideres Dominum, nihil utilius, si attendas mercedem, & si ad ipsam hominis conditionem respicias, nihil necessarium magis. Sine, obsecro, quoniam huc nos sermo deduxit, paulò pluribus explicemus, quàm sit harum conditionum utilis consideratio, & ad toleratum tibi. *Visb.* Dicite: neque enim stolidam credo doctrinam esse, quam persuadere Patri potuistis. *Dion.* Igitur hoc primùm intellige, fieri non posse, ut felix sis, nisi aut in conditione *Domini*, aut in conditione *Servi*. *Visb.* Sic est: nam conditio media nulla datur. *Dion.* Jam, *Domini* ut sis, qui ab omni servitute exemptus nullum supra se Dominum agnoscere debeat, fieri non potest: neque enim adeò desipis, ut credas, Deum te esse, qui solus à nullo dependet. Homo es, à Deo creatus, ergò creator est Dominus tui, & tu illi servitium debes, neque aliundè, nisi ex hac servitute, tuam felicitatem sperare. *Vi.b.* Hoc palpo: sed quis sit ex tot Diis creator meus, hoc dicite. *Dion.* Postea intelliges: nunc hoc certum sit sibi, ab uno, non à pluribus creatum te esse. Nam si in formando te plures junxissent operam, cur junxissent? aut quia unus non sufficit? ergò impotens: vel quia liberè maluit cum aliis agere? ergò imprudens fuit, quia improvidè voluit te pendere à pluribus, atque adò non uni soli famulatum debere. *Visb.* Video stringi me, ut fatear, unum esse, unum solum, qui fecit, ut sim. *Rust.* Ingenuus es. Superest, ut, quam intelligis uni debere te servitute, uni servire velis: sic beatus esse in conditione *Servi* potes, cùm conditio *Domini*

con-

conditioni creaturæ repugnet. *Visb.* Beatum me ut servitus faciat, nova mihi sententia est: exponite clariùs *Rust.* Imò ita beatum hæc servitus facit, ut, nisi servias creatori, æternùm futurus sis miser. *Dion.* Adverte per ordinem, quid docearis. Qui *Titulò Domini* beatus esse non potest, hoc ei superest unum, ut *Titulo Servi* beatum se faciat, & erit utique beatior, qui meliori, beatissimus, qui optimo Domino servit. *Visb.* Evidens conclusio est. *Rust.* Age jam, & elige, si potes, elige meliorem Dominum, quàm sit is, qui te creavit. Unus creavit te, & quò minùs crearet te, quis obsistere potuit? solus igitur creator est, qui te, si servias, ut decet, beatum, & si non servias, miserum potest facere, quidquid contrà nitantur alii. *Dion.* Ita sicut *totum esse tuum*, sic *totum bene esse* à Creatore pendet. Et O quàm bene est illi, qui hoc intelligit, & sicut intelligit, agit! attende discrimen, quo differt, qui Deo, & qui homini servit. Homo homini servienti sibi victum præbet malignè, vestitum vel nullum, vel vilem, mercedem exiguam: non sic Creator. Homo cum servo agit imperiosè, urget laboribus, incurium increpat, negligentem expellit, diligentem etiam ac fidelem vix oculò blandò, aut verbo leniore dignatur: Creator quem, putas, victum præbet famulantibus sibi? Ah! usque ad delicias, usque ad delicias amat! qua veste induit? veste gratiæ, O bone juvenis, veste gratiæ suæ, cui comparari nullum aurum, nulli pretiosi lapides possunt! & quam promittit mercedem? ipse, ipse erit merces tua magna nimis. Neque gravia imperat, sed leve est onus, jugum suave, & cui portando, ipse per gratiam suam succollat, recreans fessum, excitans languidum, blandiens negligenti, infidelem leniter increpans, patienter sustinens, nec, nisi invitus, ejiciens: qui verò fidelis est, eum DEUS tenerrimè amat, ita ut non jam servum appellet, sed vocet amicum, nec amicum modò, sed etiam filium nominet, ac ne nomen inane putes, hæredem faciat. *Rust.* Et ò quantæ hæreditatis! suspice, charissime, suspice! cæ-

Bb

lum

lum est hæreditas tua, cælum, ille locus deliciarum, unde omnis dolor, & tristitia exulat: Cælum, illud supremi Regis palatium, cujus pavementum tot aureis Stellis collucet: Cælum, cui si comparas hortos principum, fimeta sunt, si arces Cæsarum, tuguria sunt, si Elysiorum delicias, miseriæ sunt: Cælum, cujus gaudia nec oculus vidit, etiam qui omnia vidit, nec auris audivit, etiam quæ plurima audivit, nec mens capit humana, etiam quæ capacissima est. Quid tibi videtur: non æquum, non utile est, ut servias Domino tam bono, pro mercede tam grandi? *Visb.* Vehementer urgetis. *Dion.* Nempe quia beatum te esse cupimus, futurum miserum, nisi servias, Nam velis, nolis, serviendum est Creatori, neque unquam Spes emancipationis affulget. Quid enim facias? an latere inobedientia, & rebellio poterit? Deus omnia videt. An opponas te imperanti? Deo resisti non potest. Dæmones fortè invocabis, quales in lignis, & lapidibus colitis, ut te juvent Creatoris jugum excutere? frustra es: ipsi mancipia sunt rudentibus inferni ligata. Cælestes Spiritus trahes in partes? fideles ministri sunt, nihil audient. Res cæteras creatas implorabis? Bestias, elementa, orbem terrarum in sceleris communionem invitabis? Actum est: orbis terrarum contra te cum Creatore pugnabit. Unum est reliquum, ut Deus ipse te eximat, & à necessitate serviendi absolvat. Sed absit! potuit creare te Deus, vel non creare: Sed postquam creavit, tam necessarium est, te esse servum, quàm necessarium est ipsum esse Deum: nam si tu per ejusmodi exemptionem cessares esse servus, Deus cessaret esse Dominus, atque quod idem est, esse Deus cessaret. *Rust.* Quòd si post hæc omnia adhuc insurgis feroculus, & clamas: *Non serviam!* Clama, clama! fortasse connivebit ad tempus Creator, & finet te ferocire aliquantum, sed non ideò liber es. Circumfusum undique te Numen tenet, servire debes. Hoc relictum est integrum, num servire malis *ad gloriam Misericordiæ*, beatus in cælo, num *ad commendationem Justitiæ* æternum infelix in inferno. *Dion.* Denique

nique hoc habe breviter: *Servire Deo regnare est, non servire, pervire.* *Visb.* Verosimilia dici percipio satis: sed à parentibus plurimum Deorum cultoribus natus, & à teneris in eadem Religione educatus non ira facilè mutor, ut subitò credam, *uni Deo soli me* servitutum debere, cæteros impunè contemni. Colam, si vultis, Deum vestrum, sed meos simul. *Dion.* Unus te creavit, ab uno pendes: à quibus non pendes, non sunt Dii, vana nomina, trunci, miseri diaboli sunt, quibus sine scelere non flectis genu. *Visb.* Cessa convitari. Vestrum non sperno Deum, vicissim ut meis maledicatis vos, non fero, non patior. Hoc tamen promitto vobis, cum transierit tempestas, quæ minatur exitium Patri, iterum de his audiam vos, si modò nunc moderari zelum possitis, & dissimulare, quod agit Lisbius. En! adest ex curia redux. *Dion.* O infelix! *Rust.* O miser!

S C E N A X.

Lisbius. Visbius. Dionysius. Rusticus. Florillus,

Visb. Amante Parens! nihil pæniteat te audisse suadentem filium: tua facilitas fecit, ut vicissim audierim ego Doctores tuos, nec procul absim à sensu tuo. *Lisb.* Sic sapias Fili, sic amo te. Et vos ô Patres, gaudeo, videreliberos, quos metuebam jam captos esse. *Dion.* Lisbi, Christianum sola peccata ligant. Libertatem nobis gratularis: dole de vinculis tuis. Tu captus es ab amore tui & tuorum, captus à servili metu Tyranni, captus à scelere. *Rust.* Quò abiit animus ille ingens, quò illa magna verba: Christianus nihil, nisi peccatum timet! quò heroica Resolutio hodie Deiparæ te devovendi, & ejus famulatum publicè, fuso etiam, si opus sit, sanguine profitendi? *Lisb.* Quis iste sermo est, Patres, quid peccavi? *Visb.* O homines imprudentes, & temerarii! sic me, sic Patrem, sic vos amatis! *Dion.* Tacere, scelus est, quando Dei gloria periclitatur, & animæ salus.

Bb 2

Lisb.

Lisb. Quid enim metuitis? alium me à me creditis! atqui idem est animus, qui fuit prius. *Rust.* Idem animus, at non idem os, non eadem opera. Quousque simulas, bone vir! alium te esse negas, alium hic truncus loquitur. *Dion.* (*) Huic debetur ara! Eja! si idem es, monstrum dejice: sic probas fidem. *Lisb.* Hoc, Dionysi, quæso, ne impera. *Visb.* Sic places Pater. Nec quiescetes tandem? *Tempori* servire prudentia jubet. *Dion.* DEO servire *omni tempore*, Justitia exigit. *Lisb.* Sancta doctrina est: sed honor idolo fieret, si manu virili caderet. Florille! *Flor.* Ecce me! *Lisb.* Invade truncum, dejice! sterne! calca! *Flor.* In ignem trunce, in ignem! *Visb.* Heu! deceptus sum infelix filius! *Dion.* *Rust.* decepti nos! *Dion.* Probâsti fidem, Lisbi, amplector te! *Rust.* Triumphas Christe! *Visb.* At tu pæana canis ante victoriam. Me hoc spectaculum cruciat! quid jam ago? *Lisb.* Te cruciet, non abes procul à sensu meo? *Visb.* Sic eram: sed quoniam non estis tractabiles, i, rue in exitium ferox Pater, perge, quò furor impellit, jam nihil moror. Funus ipse tuum, & tormenta videbo intrepidus, & nihil dolens. *Dion.* Imò exulta, fili, de sorte tua. Mors Patris filium in eadem vestigia trahet. Jam nunc, sic me Numen amet, te veneror Christi Martyrem, qualem post biennium videbit Roma. *Lisb.* Hoc faxit Numen! beatum facit! *Dion.* Huc verte oculos, pro hoc morieris! *Visb.* Phantasma! nœniæ! deliria! *Dion.* Dei mihi loquentis vaticinia sunt. *Visb.* Jam nunc me Matri jungo, ut palam fit, quantum decipiaris deceptor miser. Ad præsidem eo. *Lisb.* Perge citò: facis, quod suadent scelerum Patroni Dii.

SCE-

(*) De Icone B. V. loquitur.

S C E N A XI.

Visbius. Haraldus.

*V*isbius. Facio, quod suadent scelerum ultores Dii. Est mihi testis cælum, nil sponte ago. Cogit Deorum honor calcare amorem Patris. *Har.* Vah! nigrô notanda calculô infelix dies! *Visb.* Age, quid furis Haralde! in curia quid est actum? nempe subscripsit sententiæ contra advenas Parens? *Har.* Euge! cùm Decretum Romanum Præses legit, (audi, & stupe audaciam viri,) surrexit Lisbius, ac insolenti fastu decretum impium, Deorum cultum sacrilegum, Crucifixum Deum & unum, & solum esse palam proclamavit. *Visb.* Heu me! & Præses quid? *Har.* Pressit iram, contentus jussisse, ut Senatu excederet, & teneret se domi suæ. Nunquid est intus? *Visb.* Triumphat, & velut in re bene gesta plaudit sibi. *Har.* Urget jam pænas Larcia & severas, & celeres: lictor imminet. Sed quod me in rabiem agit, hostes Deorum advenæ in suis latebris requisiti, reperti non sunt: timeo, ne longior fuga impios homines subtraxerit nobis. *Visb.* Utinam! *Har.* Quid utinam; fortè jam tu etiam hausisti virus? *Visb.* Utinam evasissent! saltem parens liberari posset à ferro infami. Nunc infaustos bubones secum habet miseræ sortis augures: hinc illæ lacrymæ. Jacet Mercurius stratus Florilli manu, paratur Altare, & Sacramentum dicet Parens Dei, ut vocant, Matri. *Har.* Sic mentem peregrina novitas fascinavit. *Visb.* Falleris: negant advenæ, hunc in Gallia cultum novum esse. Nam cùm idem ego nuper objicerem, interrogârunt illi, nihilne de Sibyllis, nihil de Altari audivissem, quod jam centum, & amplius abhinc annis nostri (*) Druidæ extruxissent Cornuti in spelunca subterranea, cum adjuncta inscriptione: *Virgini Pariturae!* & addebant, Statuam ibi dedicatam prodigiis claram fuisse, testem-

Bb 3

(*) *Sunt Sacerdotes Galli.*

testémque asserti sui Julium Cæsarem citaverunt. *Har.* Versuti sunt homines, & nempe sic Patri tuo se insinuârunt. *Visb.* Sed quidquid sit, si Mater est Dei, quam illi prædicant, non ideò cæteri Dii nostri cessant esse Dii: isti autem nos penitus esse novos volunt, hoc non ferendum est. *Har.* Et quòd Majorum ritus, velut si desipuissent omnino omnes, & isti soli saperent, ita damnent impudenter, ferendum minimè. *Visb.* Sanè, nisi velimus irasci nobis omnes Deos, ut placeamus ignoto Deo. *Har.* In nido opprimi jam istæ volucres possunt, & fortè sic placabis Præsidentem Patri, si locum prodis. *Visb.* Te sequor ducem. Fortunent Dii!

C H O R U S.

Antiquus B. V. Cultus Monachij semper fit
NOVUS. *

Genius Marianus. Genius Sodalitatis Comites.

Gen. Mar. **S**istite! tenemus Regiam
Solim Mariæ addictissimam.
Priusquam pergamus aliò,
Trahenda hic mora est,
Et explorandum sedulò,
Num adhuc vigeat antiqua Devotio.

Exhibetur Regia Monacensis, postquam Genius Marianus descendit ex nubibus.

Comes 1. Antiqua certè hic exhibet te
Virginis Statua *
Artificiosa, magnifica.

** Aerea Imago profertur inter geminas Palatii portas, cum supposita lucerna.*

Comes 2. Et ardet etiàmnum candela Symbolica.

Gen. Mar. Omen bonum video: gaudeo.

Trio.

** Praefecturam Sodalitatis hoc anno clementissimè accepit Serenissimus Princeps Clemens Crescentius Utr. Bav. & Sup. Pal. Dux &c. &c.*

Trio.

Flamma sancta surge, cresce,
Magis, magis exardeſce!
Temporis injuria
Tibi ſit innoxia.
Nihil in te multa hora,
Nihil longa poſſit mora:
Ardes quò diutiùs,
Ardeas Sereniùs!

- Comes 1. At en! commodè ſe infert obviùs,
Ex quo certiora intelliges,
Sodalitatis Latinæ Geniùs. * *Prodit ex aula libellum
ſupplicem volvens, & ſe-
cum plaudens.*
- Comes 2. Prò ut fulget
Novis ſuperbus veſtibùs!
- Gen. Mar. Suspectares! nam quid? ſi à ſe degeneravit?
Si cum veſte *mores antiquos* miſer mutavit?
Averte Malum MATER PROPITIA!
- Gen. Mar. Subſcripſit manu propria:
Magnæ Domine Servus Perpetuus
CLEMENS CRESCENTIUS.
Exoſculator! plaude Sodalitas!
- Gen. Mar. Amice! quæ gaudia nuntias?
- Gen. Sod. O Salve Mariane Genie,
Ut ades in tempore!
Nova habeo: *nova lætiſſima*,
Quibùs beat iſta me Regia.
Ut mihi daret Præfectum Principem,
Iterum ſupplicavi,
Iterum impetravi. Nimirum,

Arietta

*Marianæ Devotionis**Arietta.*

Jam sua ab origine
 Hæc Domui Bavaricæ
 Propria est Gloria :
Devota est Mariæ.
 Hinc erga me affectio,
 Hinc precibus, quas offero
 Patulæ quotidie,
 Et faciles sunt viæ.

Gen. Mar. Gratulor tibi, & mihi. *
Magnæ Domine Servus Perpetuus,
Antiqua votivæ verba sunt Formulæ,
 Quibûs exprimitur integra
 Cultûs Mariani *Substantia.*
 Exsolvisti me unô dubiô :
 Est, est adhuc Principum *antiqua* Devotio.
 Sed jam tu me tenes ambiguum.
 Dic: *Eundémme*, qui eras olim, an video *alium*
 Sodalitatis Latinæ Genium?

Gen. Sod. Nempe hæc turbat te pompa vestium?
 Fateor, & glorior penitus *Novus sum!*

Gen. Mar. Novus sum! heu me.. intelligis, ô bone,
 Quantum, contra te loquaris præjudicium?

Aria.

Suspecta res est Novitas,
 Et cautè eligenda:
Antiquitas, Antiquitas
 Prudenti est colenda.

* *Legit.*

2. Pru-

2.

Pruritus res *novandi*,
Antiqua immutandi,
 Plerumque est inutilis,
 Rarissimè laudabilis,
 Et fere inanissimæ
 Partus gloriolæ.

Gen. Sod. Amice, nihil metue:
 Quæ objicis, ut brevis sim, solvo Philosophicè.
 Dico: anxius es meritò,
 Si nova est, *quam indui*, Devotionis *Substantia*:
 Immeritò, si sola nova sunt *accidentia*.
 Quid autem loquor auribus? oculis utere,
 Et ut intelligas, quæ mea sit *novitas*,
 Oratorium ingredi. *

* Exhibetur novus
 fervor omnium Or-
 dinum, & Statuum,
 post translationem
 Conventuum in diem
 Sabbathi.

Gen. Mar. Superi! quæ me rapit Augusta species
 Cultûs insoliti,
 Qualem non vidi alibi!

Comes 1. Antiquus est!

Comes 2. Novus est!

Gen. Sod. Novus, & antiquus est.

Aria.

Antiquum cultum colo:
 Ne verò antiquetur,
 Ut *nova* conservetur
 Per adjumenta, volo.
 Sic, utili consiliò,
 Dum esse *novus* ambio,
Antiquus maneo.

Cc

2. Dc-

Devotio est Ignis:
 Vis ignis incrementum,
 Da *novum* alimentum:
 Nam sine *novis* lignis
 Non diu flamma subsistit,
 Consumit se, & deficit:
 Et quis est Flammæ finis?
 Cinis.

Gen. Mar. Sapis amice! bona, bona est *Novitas*,
 Per quam alitur *antiqua* Pietas,
 O jucundum spectaculum!
 Plaude Virgo! crevit, crevit Devotio,
 Et crescet (loquor oraculum) * ** Exhibitio.*
 Crescet amplius sub *CLEMENTE* | *CRESCENTIO*!
Gen. Sod. Credo vaticinio, quia novi *CRESCENTIUM*,
 Et scio, quid possint exempla Principum.
Gen. Mar. Et quid non possint?

Duetto.

Gen. Mar. Exempla Principum
 Sunt Magnes cordium:
Gen. Sod. Vel, quæ sunt ferrea,
Ambo. Trahuntur.
Gen. Sod. Ad hoc se speculum
 Componit sæculum:
Gen. Mar. Hunc Solem Sidera
Ambo. Sequuntur.

Gen. Mar. Ergò plaude charissime!
 Si pergis, quod agis, agere,
 Si fervorem *antiquum novis* industriis alere,

Hæc erit Deiparæ
 Ex omnibus Sodalitatibus
 Prima in amoribus.
 Ego pergo ad cæteras,
 Felix, si tuæ similes reperiam alias.
Gen. Sod. Saltem decretum est, *in isto litis genere*
 Nulli alteri cedere.

Aria.

Hæc decet Sodales arena
 Honoris, ac meriti plena,
 Certare,
 Quis DEIPARAM
 Teneriùs possit amare:
 Amemus!
 Certatim amemus!
 DUCE CRESCENTIO
 Crescat contentio!
 Præit: sequamur!
 Certatim, certatim sequamur!
 Hæc sancta, hæc dignissima,
 Est lis de præcedentia.

PUNCTUM II.

S. Lisbii ex cura Profectus.

SCENA I.

Lisbius. Dionysius. Rusticus.

Lisbius. Absolvi syngrapham: meditari jam verba juvat, quæ
 dictastis, ut exardeat cor, & se devotiùs consecret: *Dion.*
 Prudens consilium est, & bona ratio. *Rust.* Sic incipis: *Sancta*
Maria,

Cc 2

Maria, Mater Dei, & Virgo! verba pondus, & sensum gravissimum habent. *Dion.* Quidquid de Maria magnificum diximus tibi, hac synopsis includitur, summa Sanctitas, qua splendet, *Sancta Maria*, summa Dignitas, qua eminet, *Mater Dei*, summa Puritas, qua gaudet, & *Virgo*. *Lisb.* Sic est: hæc tria omnia in memoriam revocant, quibus ad amandam Virginem me incitatis. *Rust.* Repetere juverit. *Sancta Maria!* Sanctitas, vir magne, duo complectitur, *copiam* virtutum, & *excellentiam*. Cum de copia virtutum Mariæ diximus, iussimus te Cælum aspicere, & numerare stellas, si posses: meministi? *Lisb.* Et jucundus aspectus fuit, quia quocunque vertebam oculos in vitam Virginis descriptam in Evangelio, innube cælum apparuit, & luminibus *sine numero* splendens. *Dion.* Sed numerum *excellentia* vincit, cuius magnitudinem quatuor dimensiones efficiunt, ex quibus quanta sit Deiparæ sanctitas, conclusimus. *Lisb.* Recordor omnia, & primùm, dicebatis, tantò major est virtus, quantò major est *promptitudo voluntatis*, qua exercetur. *Dion.* Et quis promptior esse potuit præ Maria, quæ sola sine labe Originis, unde nobis tot virtutis obstacula sunt, felix concepta est. Deinde tantò major est virtus, quantò *gratior est Deo anima*, in qua recipitur. *Lisb.* Et quis alius fuit gratiâ Dei plenior, ac Maria? nullus utique Sanctorum fuit, imò nec simul omnes: nam quid denique omnes sunt, nisi servi Dei, ipsa autem Mater est. *Dion.* Postea tantò major est virtus, quantò *sublimior finis*, propter quem exercetur. *Lisb.* Ah Maria, sola, sola ipsa, quidquid egit, nunquam distractè, nunquam ex impetu, nunquam ex naturæ impulsu, nunquam ex inferioris virtutis motu egit, omnia ad sublimissimæ charitatis exercitium direxit. *Dion.* Denique tantò major est virtus, quantò *frequentius* agit. *Lisb.* Et quis actus virtutum potuit magis multiplicare, quàm Maria, quæ sola etiam dormiens rationis usu non caruit, & nullum motum pium accepit, cui non tota virium intensione collaborasset. O sancta, ô sanctissima

ma anima, cujus *memoria* semper innatavit suavissimo mari Divinitatis! cujus *intellectus* semper habitavit in lumine clarissimo summorum Mysteriorum! cujus *voluntas* semper arctissimè adhæsit castis amplexibus Sponsi Divini! cujus *animus* semper serenus, noctem tristitiæ, intemperiem iræ, nubila cupiditatum, turbines timorum semper ignoravit! *Rust.* Nempe sic decuit. Palatium Virgo fuit, quod extruxit Artifex *Sapientissimus*, & infinite *dives*, & extruxit *pro se*, credine potest, quod pepercerit sumptibus? *Lisb.* Vis dicere, cui de gratiæ magnitudine, qualem de Maria prædicatis, aliquod dubium est, illum nescire nempe, quantam Virginis dignitatem hæc verba efferant: *Mater Dei.* *Dion.* Dignitas est, quam admirari præstat, quàm laudare. Relativa sunt Mater, & Filius: igitur quàm parum explicare possum, quid sit esse Deum, tam parum possum dicere, quid sit esse *Matrem Dei.* Neque tamen, ô Lisbi, (dicere ausim,) neque tamen hic titulus est, quo illa maximè compellari gaudet, nisi tertium addas, & *Virgo*: hoc illi nomen placet, quia Virgo Virginum est, *Virgo prudentissima* quæ cum Maternitatem recusaret, ut servaret virginitatem, admirabili prodigiô & hanc servavit, & illam obtinuit: *Virgo veneranda*, quia tantæ verecundiæ, ut vel cum Angelo loqui metueret: *Virgo prædicanda*, quippe tantæ cautelæ, ut, quanquam confirmata esset in gratia, tamen ita custodiret sensus, & pericula fugeret, ac si fomite non careret: *Virgo potens*, quia, cum vixit in terris, solo aspectu, cum regnat in cælis, solo nomine Asmodæum fugat: *Virgo Clemens*, quia tenerè compatiens miseris, qui in cænum prolapsi sunt, modò opem implerent, & surgere satagant: *Virgo fidelis*, deferens neminem, nisi à quo prior deseritur. *Lisb.* O Superi! quàm dulce pabulum mentis vel in uno verbo offertur. *Visb.* Pater! *Lisb.* Iterùm turbas? non sum Pater Filii, qui hanc Matrem non colit. *Visb.* Aliud volo. Nunc sape saltem, & hanc imaginem conde: jam cum satellitio propinquus Haraldus ad-

est, ad tribunal rapturus hostes Deorum: aut trade, aut simul trahent. *Lisb.* Bonus es nuntius, simul ibimus. Sed prope- randum Sacramentum est, quo me Virgini voveam, ut fortior in prælium eam. *Dion.* Accede igitur, ecce Mater tua! *Lisb.* Do- mina mea! *Rust.* Accipe ardentem cereum, Symbolum aman- tis animi! *Lisb.* O Maria!, tu scis, quibus incendiis hoc pectus æstuet, ut te videam jam non in imagine, sed vivam, immorta- lem, gloriosam! Magna Domina, quantò beneficiò devincior ti- bi, cum in servum accipis misellum hominem. *Visb.* Ah! Pa- ter, Haraldus adest! *Lisb.* Heu! pudet serviisse hactenus profa- nis gentium simulacris, serviisse concupiscentiis pudet. *Dion.* Adeste Angeli, ad hoc spectaculum! propinqua *Visb.* disce, quod docet Pater. *Visb.* Metus, & dolor discerpunt cor: meus non sum! *Lisb.* Nunc, nunc unum adoro Dominum, tuum, ò Vir- go, Filium, unam veneror Dominam, te, te unam! tuum me servum perpetuò gloriabor. Testis hæc sit syngrapha, testes Cælites, testis cordis arbiter Deus, testis sanguis, quem jam profu- sum eo. *Dion.* Rumpe costas pectus, & spatium concede gau- dio, quod mentem obruit. *Visb.* Heu! jam ingressus est mi- les. *Lisb.* Obvius venio: Virgo juva. *Dion, Rust.* Eamus, & moriamur!

S C E N A II.

Personæ omnes.

H *Araldus.* State hîc. * *Lisb.* Amice salve. *Har.* Amicus non est Haraldus, quisquis est hostis Deorum. Præsidis impe- rium fero acerbum, & grave. Aut tuo quoque calculo hos dam- nes seductores, necesse est, aut damnas te. Satellites in vesti- bulo stant. *Lisb.* Lubenstrado me. Christianus nihil, nisi pec- catum, timet. *Dion.* Det tibi Dominus vitam æternam Ha- ralde, *Ad Satellites.*

ralde, pro nuntio tam beato. *Rust.* Hæc est dies, quam fecit Dominus! *Lisb.* Dies, qua videbimus Dominum, & Dominam à dextris ejus! fili! tibi hoc sacellum commendo: cave, mutes, quod statuit Pater. Primum in Gallia dicatum est *Virgini Parenti*, alterum post illud, quod Majores nostri dicaverunt *Virgini Pariturae*. *Dion.* Felicibus est dicatum auspiciis: nam sic mihi præsciis animus loquitur: Huic Fundamento inædificabitur Regnum Christianissimum, & Studiosissimum honoris Mariani. *Rust.* Cadentibus nobis tu adversus hostes defendes te, & portæ inferi non prævalebunt! *Lisb.* Sic triumphas! sic magnificas nomen tuum! hac spe jam felix ad palmam eo. Visbi, non me sequeris? *Visb.* Ah! *Lisb.* Inutilis gemitus est. Video, nondum es fortis satis: eris autem, si posthac pro Patre hanc Matrem ames. Ama, & vale. *Har.* Per stygem, delibera, quid agas, Lisbi! *Lisb.* Quid moras injicis? in cælum propero. *Dion.* *Rust.* In cælum! *Visb.* Sic abiit Parens! *Har.* Mira Festinatio fuit. *Visb.* Miser sum! *Har.* Cessa, nihil gravius patietur Pater: cum procul apparet mortis larva, etiam pueri rident: propinqua vel viros terrefacit. *Visb.* At non Christianos, qui nihil, præter peccatum timent. Heu! video persistet pertinax Pater. *Har.* Hoc ne permittant, exorandi sunt Dii. *Flor.* (*) Vah! magnum Deum, de quo tantillus superest cinis! *Har.* Quid tu hic, puer? *Flor.* Herum volui. *Visb.* Jam ulciscuntur in Patre Dii Sacrilegam, quam fecisti, injuriam scelestus Flagrio! inter lictores Lisbius gemit. *Flor.* Et hæc ultio Deorum est? En (*)... hoc sunt vestri Dii! ego ad herum propero, in vincula, in necem, in cælum, in cælum! *Har.* Ut te Styx atra glutiat infamis puer! combusti Mercurii effudit cinerem scelus! hoc audent pueri: & miraris, iratos huic domui sævire Deos! Eja! Si Patrem amas, placa offensa Numina! par pari refer! hanc iconem lacera, everte aram! *Visb.* Haralde, age, quod tibi videtur. Me intus cupido urit, videndi, quid Patri fiat.

SCE-

(*) Prodit cum cineribus Mercurii cremati. (*) Difflat cin...

S C E N A III.

Haraldus. Florillus.

H*Araldus.* Agat, quod agit Lisbius : pereunte illo vivet Haraldus felix. Hic diestriumphime! Eja! aude Haraldaliquid, quod laudent Dii! Superstitiosum Altare ruat, & conscissa imago cremato parentet Mercurio. Sic decet. (*) Quid hoc Schediasma vult? *Sancta MARIA, Mater DEI, & Virgo, Lisbii hæc manus est, hoc Sigillum. Tuus vivam, & moriar tuus! .. me totum transcribo tibi ... & totus mundus diligat vos O JESU, O MARIA, amores mei! ... mancipium devotum ex asse, Lisbius.* Profectò fervuit vir : & quid sic rapuit? ... Modesta est facies, nihil leve ... in fronte Majestas sedet, sine superbia .. in genis decor, sine protervia ... in labiis rubor, sine petulantia ... nihil elatum in superciliis ... & oculi spirant Divinum aliquid ... verè vultus amabilis est. Deam mihi aliquam videre videor: quin sentio intus flammaram aliquid, & quod insolitum est, sine foetore: purus se amor movet : non satior aspectu ... quid agis imbellis anime! .. rapior penitus! .. prò Dii! totus evanuit furor! num ego Haraldus sum vindex Deorum! .. vinco me lulciscor Deos! ruat ara, ruat! *Flor.* O JESU solatium meum! quis mihi det mori pro te ad heri exemplum mei! *Har.* Quid audio? occisum jam esse Lisbium, ais puer? *Flor.* Felix obiit : ego hoc à moriente spoliū vindicavi mihi. *Har.* Ergò in superstitione pertinax hæsit? *Flor.* Impium edictum Cæsaris rursus, ut approbaret, ostendit Præses, quod ille indignans sceleri laceravit protinus, omnes publicè Deos execrans, unumque se adorare Christum professus. Fremuit barbarus, & sine mora abripi jussit, ac capite plecti. *Har.* Sic meruit rebellis Diis, & Cæsari. Quid autem advenis? *For.* Ah! jam & ipsi trahuntur ad necem : solus ego in-

(*) Reperit formulam, & contemplatur imaginem per intervalla,

infelix mori prohibeor. Jo! Haralde, tu mihi hanc gratiam fac: vindica crematum à me Mercurium, occide me! *Har.* Sentis tandem ultores Deos imprudens puer! meruisti mortem: sed vitæ gratiam facio, si facinus detestandum expias facinore melior. Age, hanc aram dirue, Iconem crema. *Flor.* Cru- delis, impie! an ego vitæ gratiam petii? detestor Deos! Chri- stum amplector! amo MARIAM! mori, mori, hoc votum est meum. *Har.* Audacule! si adeò mori cupis, cur ex arena fu- gisti? *Flor.* Injuriam facis: non fugi. Redire huc Dionysius iussit, ut his armis Sacellum contra Haraldum defenderem. *Har.* Insultat puer. Intelligo: moram increpatis & lentam vindictam, O mea Numina! Tandem obedio: ruat ara, ruat! *Flor.* Me vivo, plus ultra non feres pedem! *Har.* Vah! .. sed quid ambi- go? Spectate Dii, adeste furia, maetabo vobis hoc frustum pueri. *Flor.* Cervicem porrigo: Accede! feri!

S C E N A IV.

Visbius. Haraldus. Florillus.

Visbius. O prodigia! prodigia! .. heu! quid ferrum micat!
Har. Victimam maetabo stygi. *Visb.* Siste, aut in me verte, sum Christianus! Florille surge, me feri Haralde, sum Christia- nus! *Har.* Fulmina Jupiter, quam vocem audio! *Visb.* Pro- digia, Haralde, vidi, quæ si vidisses tu, fores, quod ego sum. *Flor.* Nempe triumphat Christus! *Har.* Narra tu. *Visb.* Tua Soror Larcia, Mater mea, obstupesce admirabilem eventum re- rum! *Har.* Nempe immota adstitit supplicio viri? *Visb.* Oc- cisa est. *Har.* Occisa Soror? *Visb.* Et Christiana! *Har.* Men- tire aliud, hoc non credo. *Visb.* Occisa, quàm verè vivo, & Christiana. *Flor.* O stupenda virtus Christi! *Har.* Non credo. *Visb.* Audi saltem. Patris & trium advenarum morti insultans adstabat mulier, cum inauditò prodigiò se repentè mu-
D d tavit.

ravit. Dionysii capite plexi corpus nempe se attonitis omnibus
 erexit in pedes, decussum caput levavit solo, & per 40. passus de-
 ferens, in sinum Paulæ viduæ posuit. Dum nos stupemus, re-
 pentè Mater jam impos sui, Christiana sum! clamat, & in mediam
 lictorum turmam profilit, à quibus, ne plures traheret, jussu fu-
 rentis Præsidis necata, secuta est Patrem, post breve certamen
 æternum felix! *Flor.* O cælum, & cur hanc sortem mihi invides!
Har. Quæ hæc sunt monstra? *Visb.* Opera sunt magni DEI,
 quem ista Virgo peperit. Haralde, ades! ad istam aram aut me
 occide, aut mecum magnæ Dominæ, ejusque filio æternum ser-
 vitium jura: sum Christianus! *Har.* Quò trahor!.. sacrilege
 Chalybs peri! magnus est Christianorum Deus, magna DEI
 Mater! stratum, Virgo, Haraldum vide, & immania deprecantem
 scelera! heu! pudet diutius ante oculos tuos morari! *Visb.*
 Gloriosa Domina, imus & nos, & moriemur pro te. *Flor.*

Imus audacter: *Christianus nihil, nisi peccatum,*
timet.

M E.

MEDITATIO II.

VERÆ DEVOTIONIS SIGNA.

ARGUMENTUM.

Ost considerata MARIANÆ Devotionis *Incitamenta* ordo postulat, ut *Signa* contemplemur, ex quibus *vera* Devotio à *falsa* discernitur, ne fortè idem nos perniciosus error corripiat, quo passim credulum vulgus decipitur, *damnari non posse, quisquis Deiparæ quomodocunque devotus sit.* Vir

Sapiens si fortè transilire torrentem, & in alterum lictus trans ferre se cupit, baculum, quo fulcire se cogitat, diligenter priùs examinat, firmusne, ac solidus, an fragilis, & arundineus sit. Hoc est, quod hodie agimus, atque ne longè abeamus, sicut *Incitamenta* Devotionis ex Formula Mariana eruimus, sic in eadem Eius *Signa* inquirimus, spe bona freti, fore, ut *votiva oratio* ita expensa, in orantium animis motus excitet solatii, fructuùmque magis feraces, quàm si obiter recitetur. Porro duæ ibi *veræ Devotionis* proprietates leguntur, *Constantia*, & *Puritas*. *Constantiam* promittimus, cùm *nunquam nos delecturos Mariam*, & nempe in Ipsius cultu perduratos esse spondemus: *Puritas ad intentionem* pertinet. qua Cultum suscipimus, nempe *hoc fine*, ut tandem *finem accipiat peccatum*, & aboleatur licentia *dicendi, faciendi, ac permittendi*, quod prohibet Deus, & Virgo abominatur. En lapis Lydius! applicemus nostri cordis affectum, probemus, an sit, qualis à Maria probatur.

In sancto Stephano Primo Hungariæ Rege talis fuit. Ille post ereptum sibi Emericum Filium, Regnum universum B. mæ Virgini consecravit, Ipsamque *Reginam* esse voluit, se *Vicarium*, qui non nisi ad *mentem Domine* regeret: Neque quievit, donec cum idololatria, omnem vitiorum licentiam ex tota ditione proscripsit, & subditos suos Deiparæ tributarios fecit. *Ita annales Hungariæ.* Exemplum nostra imitatione est dignum, quem proinde in finem præsentis Meditationis erit

Materia. Regni Hungarici in Regnum Marianum conversio.

Puncta duo: Primum, Marianæ Devotionis pia susceptio.

Secundum, Marianæ Devotionis generosa executio.

Fructus. Rigidum nostræ Devotionis Examen ex Signis expressis in Formula.

Propositum. Decernamus, non esse contenti Devotione *Politica*, quæ in bonis verbis, & gestibus affectatis consistit; *Religiösæ* studeamus, quæ *Cor* jungit ori, ac operi. *In specie* statuamus, *certa* Devotionis exercitia *constanter* adhibere, *hac intentione*, non tam ut *avertamus* pænas, quas meremur, quàm ut *aboleamus culpam*, cui magis subjecti sumus, aut *obtineamus virtutem*, qua magis indigemus. *Hæc Intentio* Devotionem Marianam *inter signa Prædestinationis* reponit: sine hac, exiguam laudem, sæpe etiam reprehensionem meretur.

P E R S O N Æ.

S. Stephanus Rex.

Astricus Episcopus Colocensis.

Ludolphus Legatus Conradi Cæsaris.

Moradinus Legatus Idololatrarum.

Theobaldus S. Stephani Camerarius.

PRO-

PROLOGUS.

Mariophilus docetur veram Devotionem à suspecta discernere.

Mariophilus. Genius Marianus. Tres Cupidines.

- Mario. Scribens.* **O**bscuro te igitur, suscipe me! *Exhibetur delubrum, & in eo Arca, figura B. V. cum idolo Dagonis reposita.*
- Cupido 1.us.* Mariophile! Mariophile! *Mariophilus scribit Formulam.*
- Marioph.* Nondum quiescitis Cupidines improbi! Quoties monui!... suscipe me!
- Cupido 2.us.* Nihil jam turbabimus,
- Cupido 3.us.* En! ego collectas ex Rosariis Corollas huc fero:
- Cup. 1.* Ego scapularia ornamenta appendo,
- Cup. 2.* Ego odoris varii thymiana accendo.
- Marioph.* Sic laudo vos, sic placetis, Sic agitis, quod debetis. *Adsis mihi in actionibus, Et præcipue, quod oro unice, In hora mortis, Amen.*
- Cup. 1.* Profectò ut tibi faveat, Deiparam obligas.
- Cup. 2.* Nam quid ultrà, Quod non fecisti, facere poteras?
- Marioph. ** Bonaventuram hunc meum legite: Intellegitis, Quantum meæ pretium sit operæ. ** Legit.*
- Cup. 3.** Superi! quàm jucunda se offert sententia! *Sicut, ò Beatissima, omnis à te averfus, & à te despectus, Ne-*

Necesse est, ut intereat :

*Ita omnis ad te conversus, & à te respectus
Impossibile est, ut pereat.*

*Omnes tres. Jo! Jo! Beatus es! Prædestinatus es!
Est certa res!*

Marioph. Sic puto: perire me, est impossibile.

Aria.

1.

*Virgo, Mater, Domina,
Patrona, Advocata,
Sunt grata, sunt dulcissima
Mariæ prædicata :
Per ista ego nomina
Ad aram supplico :
Non vana est fiducia,
Quam mecum affero :
Beatus sum!*

Prædestinatus sum!

*Tres Cupid. Beatus es! Prædestinatus es!
Est certa res.*

*Marioph. Nullum est mihi dubium.
Jam, dum ab eo in Oratorium,
Vos hîc subsistite :
Gratior Virgini venio, sine comite.*

Cupido 1. Et quàm diu durabit Devotio?

Marioph. Hora est undecima :*

Sub Meridiem habebitis reducem.

** Inspicit Horologium.*

Cupido 2. Et deinde iterum

In antiquam silvam exhibimus?

Marioph. Deinde iterum, quod lubebit, licebit.

Cupido 3. Optima propositio. Vade, bonis avibus! ...

Ge.

Ge. Marian. *Quorsum ita properè?

* Euntem revocans.

Marioph.

O salve bone Genie!
Fructum habuit Prima Meditatio.
Marianæ Devotionis *Incitamenta*
Vehementer accenderunt fervorem,
Qui urget, ut *citiùs solito*
A me fiat Formulæ Renovatio.

Gen. Mar.

Festina lentè.
Non omne, quòd splendet, est aurum,
Et, quem ex gemmis adulterinis collegisti,
Stultè tibi gratularis thesaurum.

Audivi jaçantiam :

Beatus sum! Prædestinatus sum!

Marioph.

Quam inculcâsti, Devotio erga Deiparam,
Hanc peperit fiduciam.

Gen. Mar.

Fiduciam approbo, si *vera* est Devotio.
Sed vide, cui fidas, & devotionem examina,
Neque propterea te devotum existima,
Quòd interdum dicas: *Domina! Domina!*

Aria.

Devotio

Amica vitio,

Devotio,

Qua Virgo quidem colitur,

Sed Dæmon non offenditur,

Est arbor fructu vacua,

Cadaver sine anima,

Lucerna sine oleo,

Vagina sine gladio:

Non est Devotio.

e. Ut

2.

Ut verum te Deiparæ
 Demonstres Filium,
 Eja! infensum Satanæ
 Ostende Spiritum!
 Qui ludit cum serpente,
 Quem Virgo conterit,
 Ex alia Parente
 Se natum prodidit.

Marioph. Intelligo,
Dagonis cum Arca offendit te compositio.

Gen. Mar. Jam, cùm scriberes Formulam,
 Debebas intelligere,
 Et idolum dejicere,
 Si quidem, ut grata Mariæ tua esset devotio,
 Volebas efficere.
 Spondes, *nihil te unquam contra illam dicturum,*
Nihil facturum, aut permissurum,
 Et finis domi tuæ dominari Cupidines:
 Hoc si est Mariam colere,
 Quid erit illudere?

Marioph. Igitur doce me, quæ sit *vera Devotio!*

Gen. Mar. Duo *Signa* sunt, *duratio, & intentio.*
 Refert, *quo sine, & quàm diu devotionem exerceas:*
 Quod, ut perfectiùs capias,
 In exemplo meditaberis *Regio,*
 Et erit hæc *Meditatio*
 Marianæ Formulæ *Explicatio.*

Marioph. Totum animum applico tuo *Consilio.*

Aria.

Aria.

Hem! novum Sacramentum!

Duratio, Intentio

Sunt duplex Elementum,

Ex quibus fit *Devotio*,

Et habet alimentum.

Hæc veritas

Ut intimas

Medullas penetret,

Maria adjuvet!

MEDITATIONIS II.

DE

SIGNIS VERÆ DEVOTIONIS

PUNCTUM I.

Marianæ Devotionis pia susceptio.

SCENA I.

Stephanus Rex. Astricus Episcopus. Theobaldus Camerarius.

T*heobaldus.* O quàm gratus venires, Astrice, si adhuc Emericus viveret: nunc tentabo quidem, dubito tamen, an ad alloquium admissurus sit Princeps: ad tumbam Filii jam triduum solitarius gemit, & nescio, quæ consilia secum agit. *Astr.* Reverentia, qua Summo Pontifici afficitur Stephanus, aperiet aditum. Ut primùm audierit Astrici nomen, nihil dubita, loqui volet: & si loquetur, Theobalde, mœrore absterfo, adhuc hodie, nisi fallor, se restituet suis, nam tu hoc scito: felicissima
Ec
mihi

mihi legatio fuit, ita, ut nisi ad fines Hungariæ de tristi morte Principis Filii, unicique hæredis funestus rumor aures afflixisset, non ita rediissem inglorius: excipi magnificè, atque inter applaudentis Aulæ lætas aggratulationes introduci debuissem. Nunc, postquam sic placuit Deo affligere servum suum, modestè ingredi decet, ut paulatim disponatur animus, nec repentè ab extremo luctu in summum se gaudium transferat. *Theob.* Credis te Mystera loqui: falleris autem, nam de tuæ legationis argumento nos pridem edocti sumus. Rem Ludolphus garrivus Cæsaris Conradi Legatus. Nempe Titulum & insignia Regia jussus es à Pontifice petere: sed hoc scito, quòd acceptare Conradus vetet, bellum & cladem minitans, continuòque intesta signa illaturus Pannoniæ, cùm Stephanum vocari Regem audierit. *Astr.* Audivi, sed nihil à Cæsare metuo nobis. Pacificè transigi negotium poterit, aut si æquitati aures occluserit Cæsar, an fungi sumus, qui impunè patiamur nos proteri? *Theob.* Ut simus fortes, contra duos nos non sufficimus. *Astr.* Contra duos! quis enim est alter hostis? *Theob.* Ipsi Hungari. Nam dum abes, Astrice, promulgari Princeps edictum jussit, quo quidquid superesset idolorum in Hungaria universa, dejici præcipit, & quicumque subditorum Sacra Catholica suscipere nollet, migrare aliò cogitur, Patriamque deserere. Res proximè à tumultu absunt: quidam ex illis, quos ad Evangelium prædicandum alienis à fide Hungaris Princeps misit, occisi, cæteri in perpetuo mortis periculo sunt, & obsidum locò, donec ad suos responsum, quod optant, referat Moradinus hoc fine missus, ut Religionis libertatem contumaciter urgeat. Hæ turbæ, quantum Cæsaris consilio faveant, satis vides. *Astr.* Video, sed bonæ causæ assistent Superi! vivat Stephanus Primus Hungariæ! Rex! fac tandem, quæso, ut audiar. *Theob.* Ingredior. *Astr.* Tuâ interest, Deus Magne, & tuâ, ô Virgo Mater, ut Stephanus Rex sit, & felix sit! fidelis est, nec honorem alio
fine

fine ambit, quàm propter honorem vestrum: juvate! *Theob.*
 Orat Princeps, Astrice, & totus immerfus Deo est: interpellare
 non ausim. Prospice. *Astr.* O Spectaculum dignum Angelis!
Steph. (*) Dedisti Filium Deus: sis benedictus! eripuisti Filium:
 sis iterum benedictus! Dominus es: quod bonum est in oculis
 tuis, fac cum servo tuo! *Astr.* Heroica oratio! *Steph.* Virgo
 Domina! fudi preces tibi pro vita Emerici mei! mortuus est!
 non audisti! *Non tamen ideò delevinquam te, non ideò minùs col-*
lam. Quid mihi, quid filio magis proffit, tu meliùs nôsti: Et
 quod melius erat, factum est, agente te: ita spero! imò scio,
 quamvis non sentio. Rursum erro: sentio, sentio, prodesse
 mihi mortem filii: nam ô quis mihi animi sensus hoc triduo
 fuit, quàm sublimis, quàm generosus, quàm suavis, etiam in me-
 dio luctu!.. *Astr.* Credo equidem: vix enim est alia schola, ex
 qua homo sapientior prodeat, quàm ex tumba. *Steph.* Et statu-
 tum est exequi illa sensa. *Theob.* Quæ illa? (***) hem vocor. *Steph.*
 Eja! Officio Patris datum satis est: redire oportet ad Officium
 Principis, Emerice vale! beatus es, quia mortuus, antequam Rex.
 Respondendum tibi *pro te* fuit in Divino Judicio, *pro aliis* nihil:
 at mihi Judicium durissimum fiet, cui luenda erunt primùm pec-
 cata Stephani, deinde insuper peccata Principis! En! hæc est præ-
 rogativa dignitatis, quam per ferrum, & ignem ambimus. Theo-
 balde, jam funus tumulo inferri patior: moneantur, ad quos per-
 tinet, ut faciant hodie. *Theob.* Triste imperium dolentes exequi-
 mur. *Steph.* Addolætius. Post funebria reddatur cultus aulæ pri-
 stinus, & finis luctui, initium novis gaudiis fiat. *Theob.* Tam citò,
 Princeps? *Steph.* Hodie etiam. *Theob.* Post filium vixdum sepul-
 tum? *Steph.* Sic volo. *Theob.* Obedio. Nempe jam de adventu
 Astrici certior, tale imperium facis. Ad fores adest, & petit ad-
 mitti. *Steph.* Astricus? *Theob.* Ipse, jam Româ redux. *Steph.* Op-
 portunissimus adest: ingrediatur. Tu fac imperata.

Ec 2

SCE-

(*) Coram tumba defuncti filii. (***) Nola sonat.

Astricus. Vive Rex! Steph. In tumultum abiit dimidium mei; & tu Regem me vis? Astr. Sic ludit nobiscum Deus: secunda adversis miscet, ne deficiamus, adversa secundis, ne extollamur. Quanquam quid intempestivo gemitu sortem beatam plangimus, qua Filius & Pater gaudent? Rex est Filius jam ante te coronatus in cælis: Rex es tu, hoc jure, & titulo à Vicario Christi donatus in terris. Testem porrigo Sanctissimi manum, & primus adoro Regem. Steph. Osculor annulum Piscatoris. Tu mihi confide: de negotio tam gravi, quale est Officium Regis, non est aptior consilio locus, quam coram mortuo. Confide. (*) Astr. (**) O Princeps Regie! num ego te Romam abiens, talem credidissem aspecturum in reditu! ô infelix Hungaria! ô Regni jactura gravis! raptus est ante tempus Filius optimi Regis, & Filius unicus, & Filius talis! Ah! cælum, quod peccavimus tam grande peccatum, ut tantâ nos pænâ plecteres! Steph. Vide, Pater, ne contradicas tibi: nam antea gratulatus es Filio. Astr. Et iterum gratulor, sed Hungaros miseror, quorum Deus contumaciam talî pænâ castigat. Si Emericus aut Filius impiî Principis, aut ipse Princeps impius fuisset, orâssem Deum primus, ut tolleret: nunc ploro spes summas in herba periisse. Steph. Sic placuit Deo, cui blandienti osculanda est manus, ferienti inclinandum caput, reverenti silentiô honoranda dispositio, & cogitandum: *Bona est, quoniam tu fecisti, qui totus es bonus.* Sed confide, Pater, nam mihi de præteritis jam nulla cogitatio est, quia mutari non possunt: de futuris delibero. Confide. Astr. Deliberas, Rex? quæ materia? quis finis? Steph. Titulum & jus Regis mihi Pontifex annuit: optimus Pater est. Sed ego hanc digni-

(*) Legit Bullam. (**) Coram tumba.

dignitatis eminentiam hac spe petebam, ut transferrem in Filium: Filium Deus rapuit: igitur jam delibero, an acceptanda sit gratia. Quid sentis tu? *Astr.* Princeps, ego suspicio animum ab ambitione vanitatis tam alienum. *Steph.* Nempe cur ambiam? nihil mihi titulus, nihil nova dignitas proderit, cum moriendum erit. Tum enim, mi Pater, non vestitus purpurâ, non sceptrô, & coronâ conspicuus, non Aulicorum turbâ gloriosè circumdatus Rex, sed solus, nudus, tremens Stephanus ad tribunal Judicis stabit. *Astr.* Saluberrima cogitatio est. *Steph.* Jam tu hoc scito, Conradum Cæsarem novos honores conferri mihi, invito se, pacatè nequaquam ferre. *Astr.* Scio, legatum in aula esse, qui minas jactet. *Steph.* Nisi ultrò cedo, veniemus ad arma adeò. *Astr.* Justum est bellum, quo jus tueris, quod in te Papa contulit, & Henricus probavit: Antecessoris nuper demortui solennem actum quo titulo irritum Conradus facit? *Steph.* Sit justum bellum, num ideò sanctum erit? aut num ego soli Justitiæ omnia, charitati nihil debeo? quam Cæsar infert, privata fere injuria est, quam ut vindicem, si ad arma provolo, quid ponis? victor redibo, an victus? si victus, unâ cum titulo me, & meos perdo: si victor, tamen quanti ex meis suo mihi sanguine hanc palmam ement! ut cætera belli mala fileam, quibus, quos amo, ut Pater, mei subditi affligentur, nec dicam aliquid de exactiõibus, de vastatione, de incendiis, de gravi miseria, quæ innocentes premet: hoc unum, quòd videam, incruentam esse victoriam non posse, sufficit, ut malim cedere. Subditorum mihi tranquillitas charior est, quàm honor meus. *Astr.* O sensus animi verè Regii! *Steph.* Accedit, Astrice, quòd in armis plus periculi, quam spei sit, & ego insuper Religioni metuam malum pessimum, si contumaces Idololatræ habeant, à quo sustententur. Tot annorum labores, quos Christi, & Mariæ honoribus suscepi, una dies disperdet. Vides, cur si juri meo non cedo, Deum Judicem timeam. Nempe scio, bellum, si justum sit, non ideò

semper licitum esse, idemque, quod Justitia permittit, non raro à charitate subditis debita, sæpius etiam à Religione vetari. *Astr.* Serio expendisti omnia, Princeps: sed opponent se Politici, & mala, quæ vel subditis, vel Religioni timenda sunt, adscribenda in vasori esse dicent, à te verò non inferri, sed merè permitti: non putas, excusationem sufficere, ut absolvat te Deus? *Steph.* Profectò non puto. Nam cur ego Princeps sum? utique non modò, ut vel subditis, vel Religioni, quod absit, nulla mala inferam, sed etiam, ut, si qua imminet, cum possum, impediam. *Astr.* Negabunt te posse sine detrimento honoris, & cedere jure suo ex nutu alterius, confessionem esse infirmitatis. *Steph.* Patiatur honor meus, ne, qui potior est, honor Dei patiatur, & salus subditorum, propter quos ego Princeps sum, non propter me. Deinde à quibus aliquid honor meus patietur, si cedo? à stolidis nempe, quorum qui Judicium metuit, ipse caret Judicìo: nam Sapientes laudabunt prudentiam facti. Cum enim Conrado cedo, verè me meo jure non abdicò, sed juris usum suspendo, & hoc propter prudentem metum mali majoris, quàm sit ipsa jactura juris: quis ita agentem carpat, si capit? *Astr.* Et Christianè, & Politicè sapis, ô Princeps! *Steph.* Igitur deliberatum est satis. Emerice, tu me sic docuisti ratiocinari: quando ero, ubi tu es modò, gaudebo decrevisse, quod decrevi. At non hoc solum decretum est, Pater, Conrado cedere, sed ipso Principatu abdicabo me hodie, & quidquid possideo juris, digniori transcribam. *Astr.* Hic verò, Princeps, quamdiu spiro, contrarium Astricum habes. Nam quæ sit causa tam novi consilii, & qui nos regat, quis dignior te? *Steph.* Causæ me movent graves, salus animæ, populi bonum, honor Dei. Tu perge modò, & infer Coronam huc, quam, ut lego, mihi summus Dei Vicarius mittit. *Astr.* Ipsam etiam designas alteri? *Steph.* Videbis. Triste triduum egi: hodie finis mœroris erit. *Astr.* Imò in tristitiæ barathrum hodie totam Hungariam mergis. *Steph.* At qui

qui de hoc altero decreto meo, ne quidem, ut deliberetur, admittam: ita certus sum, omnibus gratum fore, qui verè me, & Rempublicam amant. Tu coronam modò.

S C E N A III.

Astricus. Ludolphus. Moradinus. Theobaldus.

A*Astricus.* Profectò quid jam faciendum sit mihi, planè ignorò. *Theobalde,* nunc intelligo, quid sibi duo imperia velint imposita tibi. *Theob.* Executioni utrumque dabitur, nisi posterius isti sufflaminent, nam utrique gravis est tua Præsentia. *Lud.* Coronam Regiam Româ attulisti, Pater, hoc scio, sed magno vestri Principis, & vestro malo. Timete Cæsarem. *Astr.* Cæsarem, Ludolphe, non timeo: aliud angit. *Mor.* Nempe nos metuis, quos ad avitæ Religionis mutationem adigit Stephanus? fac, ut cesset urgere, & sinat nos liberos esse: sic habebit fideles, nec erit, quod à Cæsare metuat: vitam & sanguinem immolabimus novo Regi. *Lud.* Gravis jaçtantia! Moradine, cum Cæsare, an pro Stephano pugnetis, parùm interest nostrâ: infestus exercitus in finibus vigilat, qui totam submerget Hungariam, priusquam vos de obice cogitetis, quem opponatis torrenti. At tu imprudens malè fungeris Legati Officiò in bonum tuorum: spe vana, & promissæ fidei fiducia credis Stephanum trahi in vestram sententiam posse? metu, vir bone, metu trahetur fortius, & si vos jungitis arma nobis, foris & intus pressus angustiis, velit, nolit, cogetur, quod vultis, agere. *Astr.* Superi boni! audionè Legatum Catholicum loqui? *Lud.* Pro jure mei Cæsaris loquor. *Astr.* Cum injuria tui Dei, neque, ut opinor, ex mente Conradi, quem ego magis pium existimo, quàm ut per Legatum suum concitari subditos in Rebellionem velit adversùs legitimum Principem. Nempe Legationis bene obitæ gloriam
aucu,

aucuparis: quibus id efficias modis, honestis, an sceleratis, pa-
 rum es anxius, velut si unus tibi Deus sit Cæsar tuus, alius nul-
 lus, quem timeas, & à quo pendeas magis. Sic prudens es!
Lud. Convitia Popæ audio! sic revereris Personæ Characterem,
 quam refero? *Astr.* Quam infamas, indignus, quem jura gentium
 tueantur, ac propè perduellii reus. Cavet tibi! in potestate es,
 & in Aula Stephani non peccatur impunè, cùm Religioni fit ma-
 lè, quæ mei Principis pupilla est, & tenerrimum sensum habet.
Lud. Simus amici, Præsul! fervor pro causa Cæsarum si quid li-
 centiùs protulit, benigna interpretatio excuset verbum. Hoc
 age tamen, si amas patriam, & qua polles auctoritate, suade
 Principi, ne Coronam imponat sibi præpropere nimis: potest
 obtineri consensus Cæsarum, si differri acceptatio potest. *Astr.*
 Proteus es. Cæterùm quid futurum sit, hæc dies docebit totum.
Mor. Et quid sperandum est mihi? *Astr.* Interroga Principem:
 me alia vocant. *Theob.* Quod dixi, fit: Astrici severitas, & quæ
 audivi, suspiria Principis ad tumbam Filii, & finiendi luctus, au-
 læque suo splendori restituendæ imperium tam repentinum, lo-
 quuntur ænigma aliquod, cui non sufficit quivis Oedipus. *Lud.*
 Mihi tamen necesse est, scire, quid fiat. *Mor.* Mihi etiam: pro-
 pterea, priusquam Emerico funebria fiunt, & Scena mutetur,
 juvat nos Principi loqui. *Theob.* Nuntio. *Mor.* Fortè si nos
 audierit, in tempore mutabit Consilium. *Lud.* Spem omnem,
 quam fecerat mors Principis Filii, Episcopi cum corona adven-
 tus ademit. Sic inglorius ad Cæsarem redeo, infecta re, cujus
 sine turbis componendæ fiduciam illi mea dexteritas fecit: in-
 felix sum! *Mor.* Nihil jucundius mihi ominor. Nam ut abo-
 leat decretum Rex, quod Princeps fecit, & coronâ donatus à
 vestro Sacrorum Antistite, permittat nobis sacris contrariis, ut
 hæctenus, sic porro uti, quæ prudens spes esse potest? interea
 hoc tamen, Ludolphe, scias, in partes Cæsarum nos non ituros. Ste-
 phanum, quanquam nostris infensum Diis, sic amamus, ut de-
 ferturi

ferturi Deos citiùs, quàm ipsum simus. *Lud.* Affectum laudo : sed aliud lingua retulit. *Mor.* Ad speciem aliud, nempe ut terrendo moverem, & intentatum relinquerem nihil, quod nobis Principem arctiùs colligaret. Certè si per incussum nostræ defectionis metum effecissem, ut liberum nobis Religionis Exercitium foret, esset amor in virum noster omninò singularis, & supra modum. *Lud.* Quo philtro autem sic in se animos rapit ? *Mor.* Verbò habe: *est Patriæ Pater.* Charitas, qua sui oblitus, in commune bonum suorum totus impenditur, charitas facit, ut vicissim nos *Ipsius bono* nostras facultates, obsequia, vires, sanguinem, vitam impendere, cùm erit opus, libenter velimus. *Lud.* Charitas nota est, qua se Princeps à Tyranno distinguit, qui subditos non ut filios, sed ut mancipia tractat. Sed hujus charitatis Argumenta quæ habetis à Stephano ? *Mor.* Tres virtutes habemus, quas in Regibus jam olim exigebant Philosophi, & Regiæ charitatis filias appellârunt. Prima est *vigilantia*, qua providet, ut viri integri, & idonei Reipublicæ fungantur officiis, seduloque attendit, ne quis Præfectorum per abusum potestatis malè habeat subditos: ita regit ipse, non regitur. Altera *Severitas* est, mixta *Clementiæ.* Qui contra Stephanum peccat, facilem veniam habet: Qui verò Reipublicæ nocuit, quisquis sit, impunis non est. Ita tranquillè sui quisque laboris fructibus fruitur. Tertia virtus *Magnificentiæ* est: Regios sumptus facit, sed inutiles nullos: quidquid est opum, aut Religioni servit in Templis, aut servatur necessitatibus publicis, aut in pauperes funditur: ita quidquid tribuimus, redit ad nos. Tigrides nos esse credat, qui putat, fieri posse, ut talem Dominum non amemus. *Lud.* Intelligo, vos felices, atque ita inanem esse Cæsaris mei spem, quam in vestris subsidiis posuit. *Mor.* Inanis est. Imò ego sic existimo, si, ut hucusque, nostris Princeps postulatis diutiùs se opponet, cedemus nos, & quod jam major pars fecit, universa Romano Pontifici se submittet Hungaria, præcipuè postquam Principem tam charum

nobis, Regis dignitate ornavit. *Lud.* Id si fiat, video colligari animos in nexum nullo dissolubilem ferro. *Mor.* Et jam essent colligati, nisi plebs à Popis irritata quosdam ex Præconibus Evangelii vestri per imprudentem ferociam occidisset. Irritatus enim injuriâ Princeps (nam ipse viros miserat) emigrationem indici jussit pertinacibus in cultu Deorum. Hanc ego ut causam agerem, legatus adsum: nec tamen hoc urgeo multum, ut revoceatur edictum, modò, ne tentetur executio, impetrem. *Lud.* Nempe ut per moram mansuescant animi popularium, ac demum spontè in Principis beneplacitum eant. *Mor.* Sic est, amice, & ego vix parum adhuc à vobis absom. Ita, ex quo tempore hic præfens propiùs inspexi Stephanum, me rapit Religio, quam quia profitetur Princeps tam Sanctus & Sapiens, non potest non sancta esse. *Theob.* Utrique loquetur Princeps. En adest.

S C E N A IV.

Stephanus. Moradinus. Ludolphus.

S*Stephanus.* (*) Tu cum Africo redi. Amici, ambobus redire ad suos licet! *Ludolphe,* cedo juri, amore pacis, non ero Rex: hoc refer Cæsari. *Lud.* Vive Princeps Magne! ut me Vox ista recreat! sic te, sic tuos amas, sic Conradus placatior, ultro assensum facilem in decus Coronæ dabit. *Steph.* Non expecto. Corona, quam misit Pontifex, jam à me alteri destinata est Capiti, cujus Juri non suaserim, ut opponat se Cæsar, nisi suum interitum amet. *Lud.* Quod audio Consilium novum? *Mor.* Hoc verò à nobis absit, Princeps, ut vivo te, Regem alium patiantur Hungari imperare sibi! *Steph.* Patientur libenter imperium novum, ut primùm audiverint imperantis nomen. *Lud.* Serio, Princeps, cum titulo Regio etiam ipso Principatu te abdicas? *Steph.* Ita hoc spectaculum movet. Emericum meum videtis: fingite, fuisse Principem, & imperasse, quid

(*) Ad Theobaldum.

quid ei jam sceptrum prodesset, & diadematis gloria? hem vanitas! in pulverem concidit hæc omnis pompa, & speciosa adulantium acclamatio denique trium verborum tristi epiphonemate clauditur: *Requiescat in pace!* *Lud.* Quidquid sit de hac Philosophia, Princeps: hoc credemihi: Cæsar, qui, ut tu Regis Titulum tibi arroges, invito se, ferendum esse non putavit, multò minùs ut in alium transferas, tolerabit. *Mor.* Neque nos feremus. Aut Stephanus imperabit Hungaris, aut nemo. *Steph.* Stephanus imperavit, sed inobedientibus, & contumacibus: succedat, cui majorem habeatis reverentiam, & obediatis libentiùs. *Mor.* Ignosce, Princeps, dandum aliquid populo fuit enutrito in cultu Deorum: si pateris moram, obediemus tandem, & tuo nos dicabimus Deo. *Steph.* Quousque patiar? frangat pertinaciam manus potentior, quàm hæc est mea! ego diutiùs imperare hominibus nolo, qui submittere caput renuunt imperio Dei. *Lud.* Non est hoc Consilium, quo consulis tuis. Atrociùs exacerbatus Cæsar Regem novum, plùs quàm te, persequetur: bellum, clades, vastitas, interitus Hungariæ imminet. *Steph.* Minaciæ inanes! nihil mille Conradi possunt contra potentiam Majestatis, cui jurare Hungaros fidem velim. Ipsum populi, quem amo, bonum suavit, ut faciam, quod decrevi. Felices vos fieri cupio, mi Moradine! ut fitis, postremum hoc meum mandatum est: *Obedite, cui obedire vos jubeo!* obediatis? *Mor.* Si Emericus saltem, si alius de sanguine tuo succederet tibi, mitiùs ferri hoc Consilium posset: nunc, postquam ex te superest nullus, etiam te nobis auferis? *Steph.* Dignior, quàm Emericus succedet: *obedite, cui obedire vos jubeo!* obediatis? *Mor.* Quid ab alieno sperabimus boni? aliud jube! *Steph.* *Obedite, cui obedire vos jubeo!* hoc jubeo, nihil aliud: obediatis? *Mor.* Si vis, scribam ad meos, & exquiram sententiam. Quanquam frustra scribam: sic amant te omnes, Princeps, ut vel ad successoris mentionem obturaturi sint aures, ne audiant nomen, *Steph.* Obediendo

amorem probent. *Lud.* Et de quo ego scribam? *Steph.* Cùm
justa fuerint persoluta Filio, cui cesserim, nominabo. Ita, quid
factum sit, referetis uterque suis: non teneo ultrà. *Lud.* Igitur
convasabo. *Mor.* Et ego scribam.

S C E N A V.

Stephanus. Astricus. Theobaldus.

S*tephanus.* Sic facite. Me juvat usque hinc, atque hinc ocu-
los pascere. (*) En Mater! (**) En Filius! sustulisti mihi
Filium Mater, Regni hæredem unicum! cur? num odisti nos?
non puto: imò tu vis esse hæres mea, & Regina Hungariæ, cu-
jus coronæ ne superesset rivalis tibi, transtulisti Filium in Regnum
beatius: sic spero. *Astr.* Rex! *Steph.* Cessa nomen: huic de-
betur! *Astr.* Cui nempe? omitte, obsecro, triste consilium! tibi,
non alteri, tibi Coronam fero. *Steph.* Absit! huic, inquam, huic
debetur. *Astr.* Quem indigitas enim? *Steph.* MARIAM, Astric-
ce, nomino: MARIA sit deinceps Regina Hungariæ, ego Vica-
carius! quid? hoc tibi triste consilium est? *Theob.* O pietas ad-
miranda! *Astr.* Divinum consilium est, quod ego toto affectu
complector. Sic felicem Hungariam facis! *Steph.* Nondum ex-
plicavi me satis. Coronam huc pone. *Theob.* Aurò, & gem-
mîs gravis ô quàm splendidè hoc caput cingeret! *Steph.* Ridi-
culus es. Magnificentius splendebit in capite, quod nulla post-
hac mors decalvabit. Verùm ut bonus est Sanctus Pontifex,
qui tantum honorem mihi! unde mereor! *Astr.* Zelus tuus me-
retur. Lacrymas non tenuit Papa, cùm ego, quanta pro Reli-
gione fecisses, narravi. Et postquam attentione summa audi-
vit enumerantem sibi, quot Apostolicos viros in tuas Provin-
cias miseris, quot monasteria fundaveris, quot templa immen-
sis sumptibus ædificaveris, & magnificentiam plùs quàm Regiã or-
nave-

(*) Ad Iconem B. V. (**) Ad tumbam.

naveris, quot demum vitæ inculpatæ sanctissimis exemplis, ad fidei ac morum correctionem pertraxeris, quot alios per idonea decreta, & sapientissimas leges Deo lucratus sis, sui præ gaudio præstare potest Princeps unus! & si plures Stephanos haberet Ecclesia, quanta foret! sit Rex! & ut sciat orbis, quàm sit Rex diversus ab aliis Regibus, qui suum tantùm Regnum dilatare desiderant, non, quod est Regnum Christi, appelletur *Rex Apostolicus*! *Steph.* Hic titulus, Pater, si verè sim talis, hic titulus solatium feret. Si me Magnum, si Potentissimum, si Augustum vocatis, quid mihi superest mortuo? Magno tumba, Potenti sepulchrum, Augusto pulvis. At si Apostolus sum, enimverò Magnus, Potens, Augustus æternùm ero. Hucusque parum fui, & titulus, quo me honorat Pontifex, votum fuit, ut sim, non encomium, quòd fuerim. Ero autem, non si Rex ero, sed si Reginæ Vicarius. Rex *ex sensu suo* imperat populo, Vicarius *ex sensu Regis*: hoc est, quod posthac agam. Nolo esse Rex: MARIA sit Regina Hungariæ! ego ut Vice-Dominus nihil mihi posthac decernendum putabo, nisi quod credidero, velle *MARIAM*, ut decernatur. Fierine potest, ut hæc mens mea alicui meorum displiceat? *Theob.* Mens Sancta, mens Divina est! *Astr.* Sic ex Hungariæ Regno Regnum Marianum facis. O jucunda cogitatio! *Steph.* Si probas, Præsul, age, Regulas Mariani Regiminis scribe. Qua ratione Pontifex Vicarius Christi est, simili ego Vicarius *MARIÆ* ero. Tu mihi Marianæ voluntatis interpres esto: ego faxo, ut hæc voluntas Stephani adhuc hodie sit nota Budæ, & paulò post fiat universæ Hungariæ. I, scribe leges: postquam illatus tumulo Emericus ultimos honores receperit, novum Regimen auspabor. Nunc solum finite, Coronam ut Virgini liberiùs offeram. *Astr.* Igne tuo accendis me, Rex! eo, scribo.

SCENA VI.

Astricus. Theobaldus.

Theobaldus. Quòd si hoc demum non est verè Devòtum MA-
RIÆ esse, nescio, quid insuper exigatis. *Astr.* Imò hoc uti-
que satis est, sed quàm singulare in Stephano, tam rarum in aliis.
Nos, mi Theobalde, videmur nobis heroës esse, quibus Virgo
multas, & magnas gratias debeat, si fortè ad Ecclesiam MARIÆ
sacram invisimus, si aliquoties salutamus, si peregrinationem, si
jejunium offerimus. Atqui ista Devotionis aliquando *signa*, non
ipsa *Devotio* sunt. Devotio vera est *prompta voluntas exequendi, quod*
Dei para cupit, & ex hac Regula examinari actus reliqui debent, qui
actus Devotionis vocantur. Si ex *prompta illa voluntate procedunt,*
vel saltem ad illam disponunt, merentur nomen: secùs, signa sunt,
quæ significationem non habent. *Theob.* Exemplum Stephani
clariùs docet, quid velis. *Astr.* Nempe hoc volo: sicut Step-
hanus *Regnum*, sic quisque se regere statuat ex *legibus Marianis,*
hæc solida devotio est. *Theob.* Sed quas tu statuis leges? *Astr.*
Selectas Regi dabo. Interim ego, Theobalde, & tu illustri ex-
emplò Regis utamur in bonum nostrum, & cum illius Devo-
tione nostram comparemus. Si enim nostra Devotio non est
Religiosa, quæ cor jungit ori ac operi, si merè *Politica* est, quæ
in quibusdam bonis verbis, & gestibus affectatis consistit, si
denique actus illi, quibus Virginem veneramus, neque *signa*
sunt *prompti animi ad præstandum, quod Virgini placet, neque*
media, quibus *hoc fine* utimur, ut hæc promptitudo nascatur
paulatim, non est, cur in nostra devotione nobis placeamus:
umbra devotionis, & speciosa larva est, non devotio. *Theob.*
Nimirum si cum Virgine agimus, quod solemus inter nos in
Aulis agere, hoc improbas tu? *Astr.* Omnino hoc improbo.
Alter alteri obviat, ecce tibi! componitur vultus ad lætiti-
am,

corpus ad reverentiam, os in sermonem mellifluum! O salve, clamatis, salve amice suavissime! ut me recreat hic occurfus! ut gaudeo te valere! O si se offerret occasio, qua demonstrare possem, quo in te animo sim! hoc scio, neminem esse posse, qui te amet sincerius! *Servus tibi sum ex asse Devotus perpetuo.*

Theob. Sic loquimur, & ipse habeo non paucos sic mihi devotos servos. Interim sæpe opus obsequio fuit, & nemo se movit: quin fuerunt ex iisdem aliqui, qui etiam occultis artibus machinabantur exitium. *Astr.* Exclamare hæc licet: *O benedicta lingua! O maledicta manus!* sed jam hoc interrogo: quanti æstimas tu ejusmodi bona verba? *Theob.* Nauci, flocci, nihili!

Astr. Idem igitur de Virgine cogitemus: nostra illam, quæ vocamus, *complimenta* non fallunt: prudens est, & verè Devotum ab Hypocrita bene distinguit. Quanquam discrimen solidum jam ab ipso mundi exordio ipse Deus revelavit, quando serpenti maledicens dixit: *Inimicitias ponam inter te, & Mulierem, semen tuum, & semen illius,* ut adeò non sit de progenie Virginis, qui non est *inimicus peccati.* Qui peccatum persequitur, idque non modò *in se,* sed & *in subditis suis,* atque hoc fine, *ut finem accipiat peccatum,* suis obsequiis Virginem orco terribilem sibi devincit in auxilium, hic verè *Devotus MARIÆ* vocetur, præcipuè si Devotionis suæ Exercitiis, præter hujus *intentionis puritatem,* etiam adjungat *constantiam,* qua probatur sinceritas. *Theob.* Quid igitur de illis sentis, qui *hoc fine* suscipiunt cultum Deiparæ, non ut obtineant gratiam, qua *culpam* fugiant, sed *hac fiducia,* quòd ope Virginis evasuri sint *pœnam?* *Astr.* Et adeò *hac intentione,* ut licentiùs peccent? *Theobalde,* isti idolum Dagon volunt cum Arca Dei componere. MARIA est *Refugium peccatorum,* sed non *Patrona scelerum,* & dicere: *Ora pro me, Virgo, ut vitam, quam ago, possim impunè agere, & postea sanctè mori,* est oratio temeraria, stulta, ac propè dixissem, blasphemata. Nos, si sapimus, servemus in cultu Virginis *finem*

&

& modum, quem servat Stephanus. Theob. Libenter discam,
& avidus videbo actum, qui mihi *solidæ Devotionis* exemplar
sit: nam hoc certum est mihi, nisi per MARIÆ gratiam, vix
obtenebo à Deo gratiam, qua salvus fiam.

C H O R U S.

Ex parabola de Virginibus fatuis ostenditur, vanam esse salutis fiduciam, quæ in tenero erga B. V. affectu fundatur, & effectum non habet.

Virgines fatuæ, sive animæ sui incuriæ. *Janitor*, sive Mors, quæ utriusque æternitatis portam aperit, & claudit.

Virgo 1. O Infortunium!
ô miserima miseria!

Virgo 2. In quam præcipitavit nos
Imprudens securitas,

Virgo 3. Et maledicta pigritia.

*Exhibetur clausum Spons
Palatium, ad quod tres
fatuæ plangunt.*

Trio.

O tonitru tremendum!
O verbum horrendum,
Nescio vos!

O si quis nos juvare,
Si sponsum exorare
Pro nobis poterit,
Huc celer sit,
Audiat nos!

Virgo

- Virgo 4.** Heu me! lampadem refero
 Vacuum oleo!
 Dormiunt omnes: mercatorem non invenio,
 Vel unicam qui venderet unciam.
- Virgo 5.* Nempe nox est; cum erat dies, debuimus emere,
 Si nolimus in quærendo! oleo operam perdere.
- Virgo 4.* O si Sponsus saltem adhuc per horam
 Faceret moram!
- Virgo 1.* Vota sunt inania, sorores charissimæ:
 Jam enim Sponsus intravit,
 Et cum illo Sociæ reliquæ,
 Et serâ adamantinâ clausa est Janua.
- Virgo 4.* Malum grave, calamitas maxima!
 Sed pulsate: & fortè aperietur!
- Virgo 2.* Pulsavimus, clamavimus;
 Aperi Domine: respice nos!
- Virgo 3.* Responsum est voce terribili: nescio vos!
 Repetitur Chorus: ô tonitru, ut supra.
- Virgo 4.* Quanquam, cur alios inclamamus?
 Audite me, Sociæ,
 Suadeo, ut nos à Sponso ad Sponsam vertamus,
 Est Domina clementissima,
 Ita me docuit Experientia.

Aria.

Tenerè à teneris
 Nomen amo Virginis!
 Et quicumque casus sit,
 Quo Mens mihi tristis fit,
 Quando clamo:
 Virgo! Amo!
 Frons serena rediit.

Gg

a. Mu.

2.

Mugiant tonitrua,
Geminentur fulmina!
Marianô Palliô
Tecta minas rideo:
Virgo tutum
Præbet scutum,
Sub quo nihil metuo.

Virgo 1. Profectò optimum est tuum Consilium.
Jámque mihi haud paulò facilior meat anhelitus,
Et oppressus mœrore respirans animus
In Sponsæ laudes se cupit effundere.

Virgo 2. Novum juvat in hanc Januam tentare impetum:

Virgo 3. Præcine!

Aria.

1.

Virgo 1. Maria te laudamus!
Te profitemur Dominam,
Te Matrem prædicamus.
Tu ama Filias,
Tu juva Famulas:
Aperi!

2.

Maria te laudamus!
Quot stellæ sunt, tot aureis
Coronis te ornamus.
Sic coronatam te,
Da, detur cernere:
Aperi!

3.

Maria te laudamus!
Tu es salutis anchora,
In te, in te speramus!
Ne fallat nos hæc spes,
Tu cura nostras res:
Aperi!

Fanitor. Quousque, Puellæ fatuæ, clamoribûs inconditis
Hanc Januam infestabitis?

Virgo

- Virgo 1. Bona verba, Ostiarie:
Nam, cur per te laudes Sponsæ
Non liceat canere ?
- Janitor. Quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Eccl. 15.
- Virgo 2. Vir bone !
- Janitor. Talis sum, quales sunt, qui ad me veniunt,
Cum bonis optimus,
Cum malis pessimus. (*)
- Virgo 3. Vir optime !
- Janitor. Nempe hæ Mortem movebunt blanditiæ!
- Virgo 4. Vir auree !
- Janitor. Seræ sunt vestræ næniæ,
Nec ampliùs de tempore.
- Virgo 5. Heu! actum est ! periimus Sociæ !
- Virgo 4. Imò non est certius tempus clementiæ,
Quàm, quo fiunt nuptiæ.
- Janitor. Nisi clausæ jam sint Januæ.
- Virgo 1. Sponsa, Sponsa,
Si supplices adesse nos nuntias,
Nunc, nunc miserebitur maximè.
- Virgo 4. Certè, quæ præstitimus,
Non potest oblivisci obsequia.
- Virgo 2. Aut tot peregrinationes,
Virgo 3. Tot Formulæ Marianæ Renovationes,
Virgo 5. Tot recitata Rosaria,
Virgo 1. Tot Sabbatina jejunia,
Omnes. Tot aliæ Devotiones à nobis exercitæ
Num erunt sine fructu, & irritæ?
- Janitor. Crudæ, ingrata animæ !
Quam meruistis,
An non abundè mercedem jam recepistis ?

(*) Mors Peccatorum
pessima. Plal. 33a

*Marianæ Devotionis**Aria.*

Nulla fructu vacua

Cultûs Mariani

Sunt exercitia.

Quòd fructum non senseritis,

Vestræ hoc pigritiæ,

Dementiæ, malitiæ,

Stupori imputate,

Animæ ingrata!

2.

Quòd præ tot aliis;

Qui pridem perierunt,

Felicis vos vixeritis:

Quòd toties prolapsæ

A casu surrexeritis:

Oppressæ conscientiæ

Quòd aliquos

Huc usque stimulos

Non obiter senseritis:

Quòd denique

Adhuc non perieritis,

Quòd pridem non arsisitis:

Sunt gratiæ,

Quas unicè

Mariæ debuistis!

Quid? non mercedem integrè

Condignam recepistis?

Negate! ..

Animæ ingrata!

Janitor.

Janitor. (*) Sed hora est,
Qua vestrae Sorores ad fidera,
Vos ibitis ad tartara!
Feralis tuba insona!

(*) Exhibitio.

Quinque Fatuæ

Choras.

Janitor.

Quò fugimus! quò fugimus!
O aurium tormentum!
O Virgo, Mater gratiæ,
Judicium sit mite!

Cùm adest vitæ terminus.
Inane est lamentum.
Hic fatuæ fiduciæ
Hic finis est: (*) perite!

(*) Terra hauriuntur.

Janitor. Vos autem, nisi malitis similiter decipi,
Discite denique,
Quantùm in Mariana Devotione possitis confidere.
Ego Mors, Cœli Janitor, & inferni,
Rem totam verbò doceo solidè: attendite.
Maria omnibus sibi Devotis impetrat gratiam,
Nulli Gloriam.

Aria.

Deipara

Oranda est pro gratia:

Sed Gloria,

Est merces, merces est,

Non Eleemosyna.

2.

Pro gloria sudandum est:

Non datur otiantibus,

Non impetratur precibus,

Sudandum est,

Et gratiæ,

Quam obtines à Virgine,

Maturè, sanctè, strenuè

Cooperandum est.

Gg 3

PUN.

PUNCTUM II.

Marianæ Devotionis

Generosa Executio.

SCENA I.

Astricus. Theobaldus.

Astricus. Quod igitur felix, faustumque Regi, ac Regno accidat, conscripsi leges, quas esse puto ex mente tua, ô Virgo Domina! in has jurabit Princeps devotus tibi! fave! gloriare in servo, cui similes utinam multos habeas! *Theob.* Opportunus occurris, Præsul, Rex impatiens expectat: funus elatum est, mutata vestis, splendori pristino restitutum cubile Regium, parata omnia, quæ actus tam pius exigit. *Astr.* Solus desideror? num admonita Aula est? *Theob.* De abdicatione imperii, quam Princeps præsetulit, varius rumor est: & voluerunt ex Primariis aliqui Regem accedere, ut dissuaderent sententiam: non admisit. *Astr.* Nempe ne distraherent animum, qui totus uni debetur modò Mariano affectui. Prudenter actum est. *Theob.* Interim ille miris caloribus ardet: Emerici sui ita penitus jam oblitus videtur, ut si decennium ab ejus morte fluxisset. Cum auferretur ex oculis funus, unum auditum suspirium est: orbâsti me filiâ Mater, ut esses Regina tu! probo sanctam ambitionem: felix Hungaria est, si erit tua. Deinde lacrymans ad filium, *requiesce in pace*, dixit, Emerice mi, & ora pro me. Mox autem ut sublatum cadaver fuit, cum pulla veste totum exiit Patrem, & factus est Rex. Hoc habitu prostratus ad Iconem Virginis en! procubuit. Princeps, Astricum vides.

SCENA

S C E N A II.

Astricus. Theobaldus. Stephanus.

Stephanus. Astrice, Corona Regni substrata pedibus MARIÆ jacet: Regina sit! ego Vicarius! ut regam ex mente Dominæ, leges lege, in quas jurandum est. Genibus flexis audiam, quid præcipiat Servo Regina Hungariæ! *Astr.* Ut jusseras, Princeps, selegi leges, ex quibus ad mentem MARIÆ regas. *Steph.* Audio. *Astr.* Prima: *Religio sancta sanctè, publicè, & magnificè colitor!* *Steph.* Decet: honor Filii tuo tibi est potior, hoc scio, ô Mater! imò non honorat Matrem, qui negligit Filium. Sic igitur esto: unus Deus, una Religio! præter hanc nulla habeat in Hungaria locum: hæc autem palam ostendet splendorem dignum Deo, quem colo. *Astr.* Sapientissimi Regis hæc æmulatio est. Judæ proditoris vox fuit, *ut quid perditio hæc?* Judæ posteritas est, quæ stabula cupit esse cultiora, quàm Tempula, & Salomon ab ipso Deo laudem aliam majorem non tulit, quàm ab immensis sumptibus in templi splendorem profusis. *Steph.* Et tamen ille figuram in Arca coluit, ego veritatem in Ara adoro. Igitur sic esto, ut vis, ô Virgo, Religionem sanctam sanctè, publicè, magnificè colam. *Astr.* Secunda lex: *In consiliis hæc esto Regula: non est consilium aut prudens, aut felix, quod MARIA esse comprobatura non videatur.* Ipsa enim Sedes Sapientiæ est, à qua nihil judicatur esse utile, quod non sit honestum. *Steph.* Video lumen, quod discutit nebulas, quales consulentium animis sæpe perturbati affectus inducunt. Esto: nunquam probabo consilium, nisi quod credam à MARIA probari. *Astr.* Tertia: *Officiis magni in Republica momenti nemo admoveatur, nisi cujus promotio judicetur Magnæ Domine jucunda accidere.* Justitiæ distributiæ hæc Regula cavet, & contra acceptionem Personarum pugnat, per quam fit, ut requirantur *Officia pro hominibus, non homines*
pro

pro Officiis. *Steph.* Video grave malum, quod ex hujus legis negligentia Reipublicæ imminet. Esto: non promovebo quemquam, quem tu, MARIA, promotum nolles. *Astr.* Quarta lex: *An quisque Officialium suo fungatur Officio, ita invigilator, ut nemo subditorum cogatur querelas suas ad Deiparæ thronum deferre.* Vicarius es, rationem Dominæ pro te, & pro tuis Officialibus reddes. *Steph.* Timeo displicere Dominæ, præcipuè, si fortè inter malè oppressos quidam ex ipsi charioribus essent. Esto: non committam, ut quis ita prematur à meis, ut cogatur à me ad tribunal MARIE appellare. *Astr.* Quinta: *Nullum scelus publicum esto impune, maximè quod teneræ Virgini magis abominabile est, & facilius grassatur in multos.* Hic Zelus Marianus habet, in quo se exerceat. *Steph.* Si Regnum Hungariæ Regnum esse Marianum volo, patet, quid me facere deceat. Esto: vindicetur honestas morum! nihil detur licentiæ! impudentia expellatur! *Astr.* Sexta: *Cum exteris bellum nullum suscipitor, nisi quod vel pro Deo sit, vel certè Deiparæ Patrocinium apud Deum mereatur.* *Steph.* Atrox malum est bellum, quod nemo prudens eligat, nisi coegerit malum majus. Esto: non erit hostis mihi, nisi qui hostis Dei, aut Deiparæ fuerit. *Astr.* Septima demum: *Erga miseros misericordia exercetor, si probi sunt, sicut erga MARIE Filios, quos Illa fovendi cupit.* *Steph.* Sic vicissim misericordiam mereor. Esto: pauperes mihi ut fratres erunt. *Theob.* Profectò hoc est verè devotum esse. O ut ego sic regam me, ut ille Regnum! *Steph.* Scripsi totum: sigillum imprime. Jam ad rem. Regina Mundi! Mundi portionem exiguam, Hungariam meam tibi trado: me abduco omni jure dominii, quod huc usque exercebam: tuum sit omne jus, dispone, ut lubet. Ego, quoniam sic ipsa exigis, munus Vicariæ agam ex legibus tuis: in has juro! si aliter egero, aufer munus, gradu dejice, substitue meliorem. Testis voluntatis feriæ hoc diadema esto, quod ex sacris manibus acceptum impono sacro Capiti, cui me, & meos æternùm subjectos cupio. Eja! impera!

SCE-

S C E N A III.

Personæ omnes.

Ludolphus. Quid lego? prodigium! prodigium lego! *Theob.* Quid hæc exclamatio vult? *Lud.* Citò, Theobalde, citò ad Regem me! *Theob.* Ad Regem, ajs? vide, ne erraveris: nam Cæsar tuus Stephano hoc nomen negat. *Lud.* Non ampliùs negat: sine, adorem Regem! *Steph.* Ludolphum audio. *Lud.* Rex magne vive, & felix impera! hoc momento mihi Epistola venit, qua Cæsar jubet, ut te adorem, & Regiam Coronam gratuler. *Theob.* O verè prodigium! *Astr.* Sic amat MARIA. *Steph.* Quid sic repentè mutavit mentem Cæsaris? *Lud.* Prodigium insigne scribit. (*) In finibus Hungariæ stabat Exercitus noster, divisus, ut scitis, in turmas plures, ut pluribus simul locis irrumperet, cum primùm tu Regis nomen usurpare auditus fuisses: cum ecce! decimâ quintâ Augusti die. *Astr.* Qui festus Virgini Assumptæ fuit! *Lud.* Ad singulos Copiarum Duces litteræ perferuntur Cæsaris manu certæ, quibus quisque suos jubebatur reducere in patriam, bellumque omittere. Redeunt: Cæsar miratur primùm, deinde irascitur, demum conjuratione perfida actum esse, quod fiebat, suspicatur. Verùm illi prolatis litteris imperium exhibent. Obstupuit Cæsar, & continuò placidus has ad me exarat, quibus describit prodigium, & sic concludit: nolo cum Sancto bellum gerere! i, saluta Regem meo nomine, pacem ora, & amicitiam offer. *Steph.* O quanta es Virgo, & quàm bona! *Astr.* O felix novi Regni auspiciam! *Theob.* O beata electio! *Steph.* Pax Cæsari cum Hungaris sit: Amici sumus! *Mor.* Quid lego? prodigium, prodigium lego! *Astr.* Quæ nova exultatio est? *Mor.* Triumphat Rex! triumphat DEUS tuus

H h

(*) *In vita.*

tuus, & DEI Mater! *Steph.* Obruis me deliciis Virgo! quod gaudium narras? *Mor.* Lego, quod scribunt mei. Tandem eorum, quos misit Princeps, ut fidem Christi prædicent, conversatione sancta, doctrina sana, & multis supra naturæ ordinem prodigiis fracta pertinacia est: cessimus veritati, idola deiecimus, Popos expulimus, Christum colimus DEUM, & MARIAM Christi Matrem reveremur. I, nuntia hoc gaudium Principi, ut amet nos, & amor in nos suo fructus tamdiu exoptatos grataletur. *Steph.* Enimverò gratulor mihi! dilatasti tibi Regnum, ô Magna Domina! dilata mihi cor, ut amem te amplius! *Astr.* O dies digna animalibus! *Theob.* Exulta Hungaria! *Astr.* Regnum eris felicissimum, quamdiu eris Marianum! *Steph.* Cessate privatos plausus: publica lætitia fit! sciat Aula, sciat Hungaria, quod MARIA sit Regina Hungariæ, & Stephanus MARIÆ

Vicarius! Omnes- (*) Magna Domina! Magna Domina! Magna Domina!

(*) Sic Hungari Mariam compellunt.

ME

MEDITATIO III.

VERÆ DEVOTIONIS FRUCTUS.

ARGUMENTUM.

*U*ncitamenta veræ Devotionis Marianæ, & Signa consideravimus: ut consideratio Materiæ tam suavis, & utilis amplitudinem totam exhauriat, superest, ut de ejusdem *Fructibus* meditemur.

In laudata toties Formula Mariana gemini recensentur: Primus est, quod *verè sibi Devotis* Mater *propitia in actionibus omnibus suis*, secundus, quod *præcipuè in hora mortis* assistat. Utriusque auxilii luculentum Exemplum in S. Elzeario Comite damus, qui sua erga Virginem Devotione obtinuit, primùm, ut vitam inter mille peccandi occasiones Statûs sui conditioni annexas *innocentissimè*, deinde animam post difficilem agonem feliciter superatum *sanctissimè* egerit. *Ex vita.* Erit igitur præsentis Meditationis

Materia S. Elzearius ex sua erga B. V. devotione Beatus.

Puncta duo: Primum, S. Elzearius beatus in vita.
Secundum, S. Elzearius beatus in morte.

Fructus. Examen serium, quid ex nostra devotione nos, & quo *Fundamento* speremus.

Propositum. Statuamus remove ex animo, quidquid nostram fiduciam potest dubiam facere. *In specie*, ex S. Elzearii exemplo colere decernamus castitatem congruam

Hh 2

Statui,

Statui, & vitium contrarium fugere, quippe quo
vix aliud magis *Virgo* abominatur.

P E R S O N Æ.

S. Elzearius Comes.

Adalbertus Dalphinæ Frater.

Iustinus Canonicus Parisinus.

Ernestus Cubicularius.

Ludovicus Adalberti Filius.

P R O L O G U S.

*Mariophilus solidæ Devotionis Marianæ
primum fructum experitur in via.*

Mariophilus. Genius Marianus. Cupidines.

Cupido 1. **B**ENE habet:
sive con- **F**ons aquæ vivæ undique
cupiscen- Est clausus indagine:
tia Vagus cogetur *Mariophilus*

Venire ad me,

Et ex hac *Cisterna* sitim restinguere.

Tu *Mariane* Genie, qui miserum vulnerâsti,

Tua quid tibi profint artificia,

Ex nubibus prospice

Bella est fabula. (*)

Sub istis vestibis

*Exhibetur silva, cisterna, & fons
Symbolum devotionis, ex cuius
exercitio vires reparamus ad ala-
criter in via perendum, si con-
stanter, & bona intentione ui-
mur, præcipuè tentationum tem-
pore, & inter peccandi pericula.*

(*) *Veste peregrinantis se induit,
ut facilius fallat hypocrita.*

Secu-

Securus lateo *Mundi Genius* :
 Ipse mihi placeo in meis fraudibus.
 Jo! meus iterum, meus erit Mariophilus!

Aria.

Est certa res :
 Hæc aqua (*) dementat bibentem, (*) *Nuge nugarum a-*
 Quò cupio, traham volentem: *vertunt à cura salutis,*
 Ignara fraudis anima] *& devotionem impedi-*
 Sequetur me in devia. *unt.*

2.

Periisti Mariophile!
 A cælo aberrabis :
 Et pænas arrogantia
 Contempto Mundo dabis.
 Captus es! mactatus es!
 Est certa res.

Cupido 2. Jam age Personam strenuè.
 five con- Hora favet, ut injuriam vindicemus,
 cupiscen- Qua suis ejectos ædibus
 tia *carnis.* In hoc desertum compulit Mariophilus.

Cupido 3. Appropinquat jam lassus oppidò,
 five su- Et refocillationis æstuans desiderio.
 perbia Refice, & tecum retine,
 vitæ. Donec declinaverit dies, & ingruerint tenebræ.

Marioph. Heu me! heu me!

Cupido 1. Gementem audio : ite in latebras,
 Et, quas constituimus, parate insidias.

Marioph. Jo! hîc aquam video, qua vires reficiam! ...
 Quid hoc? prohibeor!

Hh 3

Ah!

Ah! *siti emorior!* (*)
Cupido 1. Quem audio? quid video?
Marioph. O quisquis es, da mihi bibere!
Cupido 1. Superi! pectus hiat terribili vulnere!
 In latrones, in latrones incidimus!
 Necesse est fugere!
Marioph. Erras amice, non me latro percussit:
 Est vulnus amabile.

(*) Dum sumus in via semper
 litimus solatia, vel vana, vel
 spiritualia.

Aria.

Lento itinere (*)
 Statueram petere
 Cælestis Solymæ
 Palatia:
 Cùm ecce! repente de cælo
 Prospiciens Amor hoc telo;
 Armavit se,
 Percussit me,
 Et ussit viscera,

(*) Tepide tendebam ad
 Cælum, antequam Ma-
 ria fervorem accen-
 deret.

2.

Telum gratissimum!
 Vulnus suavissimum! ...
 Mira dulcedine
 Pectus est hilare!
 Sed fitis, ah! fitis est gravis! ..
 O Amor! ah! fitis est gravis!
 Tu juva me,
 Et aridæ
 Succurre animæ!

Cupido 1. Miseret me:
 Sed idem me pressit malum, quod cruciat te.

Hiero-

Hierosolymam, sicut tu, (*) (*) *Omnes dicunt : volo salvari.*

Intrare desidero :

Sed, dum ferventiùs ambulavi, propè siti exarui.

Fontem circumspicio :

Undique, nescio, cuius invidiâ, inaccessum invenio.

Ergò coactus necessitate isthic confideo,

Et ex cisterna vires reficio.

Idem tibi poculum offero : ébibe!

Si quid credis experto,

Refocillaberis certò,

Et perges alacriùs iter facere,

Me etiam, si finis, comite.

Marioph. Vah! tu potuisti bibere aquam tam foetidam,

Ex puteo tam turbido?

Ego non possum : nauseo!

Cupido 1. Et tamen dicis : sitio?

Marioph. Ah! ita est. O Amor Mariane, O Amor,

Sitis me premit aspera! *Echo.* Spera!

Marioph. Jo! .. Est aliquis, qui mihi subveniet?

Echo. Veniet.

Marioph. Ah! tentio: illudit mihi, qui clamat. *Echo.* Amat.

Marioph. Amas, & cessas venire?

Gen. Mar. Adsum! rupta sunt retia:

Ingrederere! cessabis fitire.

Marioph. O Amor! Amor mi! .. jo Socie, nunc libet bibere!

Cupido 1. Jam satur sum.

Gen. Mar. Quem tu compellas Socium?

Cupido 1. Peregrinus sum.

Gen. Mar. Suspectus es, quia dicis te saturum.

Exhibe sarcinam, aut! ... (*) (*) *Detegitur hypocrita.*

Hem! teneo mundi genium, latronem impium!

Marioph. Boni Cælites! quantum evasi periculum!

Cupido

Cupido 1. Vah! cur non occidi te! (*)

(*) *Aufugit.*

Marioph. O Amor, tutor optime,
O Amor ter benefice!

Gen.Mar. Jam bibe, vires refice, vulnus elue!
Grandis tibi restat via,
In qua, nisi quis se ex hoc fonte reficiat,
Necesse est, ut deficiat.

Aria.

Ad fontem aquæ vitæ
Huc animæ venite:
Salutis hæc est vena,
Virtute cæli plena:
Venite! haurite!

Omittite cisternam:
Hinc bibitis solatium,
Hinc verum retrigerium,
Hinc vitam sempiternam:
Venite, haurite.

Marioph. Verè sentio pretiosi fontis virtutem,
Quam laudas: sentio,
En! Momento vulnus coaluit: valeo, vigeo!
Jo! curram, & non respiciam,
Donec in patriam tot votis exoptatam perveniam.

Gen.Mar. Laudo Propositum:
Sed nondum propterea (*)
Positus extra periculum
Jam tenes viæ terminum.
Adhuc vivunt latrones,
Et nox, quæ te obruit,

(*) *Præter solatium in ra-
diis affert devotio Maria-
na etiam auxilium in ten-
tationibus.*

Mul-

Multiplex obtegit tibi præcipitium.

Itaque cautè progredere, (*)

Et in periculis, in angustiis, in rebus dubiis,

Quam ibi vides procedere,

Respice Stellam, voca Mariam!

(*) Oritur stella
Mariana.

Marioph.

O lux! ô splendor Sanctissimi Nominis!

Video, ô bone Genie,

Video meæ felicitatis tesseram,

Et faciam, quod suades, faciam!

Duetto.

Marioph.

In periculis,

Cùm stygii latrones

Redibunt ex insidiis,

Clamabo: Maria! Maria!

Et aderit Maria.

Gen. Mar.

Marioph.

In Angustiis,

Cùm me tentationes

Constituent in tenebris,

Clamabo: Maria! Maria!

Et aderit Maria.

Gen. Mar.

Marioph.

In rebus dubiis,

Cùm stabo cæcus horridis

Propinquans præcipitiis,

Clamabo: Maria! Maria!

Et aderit Maria.

Gen. Mar.

Ambo.

Gen. Mar.

Marioph.

Ambo.

Et quis audebit se

Movere contra te,

Contra me,

Si aderit Maria?

MEDITATIONIS

DE

FRUCTIBUS MARIANÆ DE-

VOTIONIS

PUNCTUM I.

S. Elzearius Beatus in vita.

SCENA I.

Adalbertus. Ernestus. Ludovicus.

Ludovicus. (*) O si respiceres has lacrymas Virgo, & Elzearium mihi donares! *Adalb.* Molesta narratio est. Eccur ego non maturius admonitus fui de cognati periculo? *Ernest.* Nempe quia nudius tertius adhuc nemo suspicabatur periculum. Heri pronuntiata à Medicis sententia est, & tum continuo expediri curforem Dalphina jussit, qui te advocaret. *Adalb.* Quo animo fert casum funestum Soror? *Ernest.* Eodem, quo ipse Comes, uterque pacatissimo, & ad nutum Numinis perfecte composito. *Adalb.* Hem! Filium video. Superi! quàm infelicem facitis Ludovicum meum, si Elzearium eripitis nobis! Ludovice! *Lud.* Ah! Domine Parens, in quàm magni luctûs partem huc venis! *Adalb.* Audio. Sed quid tu hîc agis ad cubiculi fores? *Lud.* Deiparæ supplex accidi, ut, quos Deus donabit mihi, annos vitæ cognato adjiciat. *Adalb.* Quod debes, facis, si amas virum, qui tibi pro Patre est. *Lud.* Amare quid juvat, si juvare non possum! *Adalb.* Spera bene. Vigor ætatis, robur corporis, & sedulitas menden-

(*) Coram imagine B. V.

dentium restituent Elzearium nobis. *Lud.* Ego, nisi à cælo, nihil spero, & ipse etiam Comes jam totò animò ad æterna conversus mortem in votis habet. Cum Justino est intus, & conscientia rationes componit. *Adalb.* Scio. Erneste, cum finierit, adesse me nuntia. *Ernest.* Dicam.

S C E N A II.

Adalbertus. Ludovicus.

A*dalbertus.* Interea tu mihi refer, Ludovice, quid fiat. Amat te Comes? *Lud.* Ut Filium amat. *Adalb.* Hac spe in ejus disciplinam te tradidi, ut, cum improlis sit ipse, te adoptaret. Age, nihil advertisti, ejusmodi agitari consilia? *Lud.* Nihil sanè. *Adalb.* Et nihil de testamento saltem, de quo utique nunc cogitaverit? *Lud.* Imò Testamentum audivi jam annò abhinc conditum esse, cum prima infestavit infirmitas. *Adalb.* Ergò si moritur affinis, gravis nos infelicitas excipit: hæres non eris. Nescio, quod inimicum sidus nascenti luxerit! ita spes omnes meæ repentè destituunt exultantem, & humi prosternunt. Quid igitur loquitur tibi Elzearius, si nihil ejusmodi? *Lud.* Jucundissima colloquia sunt. *De vita beata, & de beata morte* quotidianus sermo fuit, certaque hora, qua convocatis domesticis de hac Materia differit, præcepta, media, impedimenta, methodum explicans. *Adalb.* Rem audio inauditam de nobili viro. Expone clariùs, quid fiat. *Lud.* Statà horà nempe convenimus, ut dixi. Tum mihi librum à se delectum porrigit Comes, & prælegere jubet. Quadrantem audior: deinde ex iis, quæ lecta sunt, quisque, ut vult, dubia sua, & quæstiones proponit, quibus jam ille, jam alius, quod videtur, respondet. Ultimus mentem suam Elzearius explicat, aut si quæstio difficilior inciderit, differt responsum, donec solidum à Sapientibus audiat. Atque hoc quotidianum nobis jentaculum est, quo manè pasti animam sustentamus,

tamus, ruminando audita. *Adalb.* Exotica exercitatio est! & comparent domestici? *Lud.* Tenentur, sicut aliis legibus, ita huic obedire, nisi malint dimitti. *Adalb.* Et quæ sunt illæ leges præterea? *Lud.* Memoriam praxis firmavit: facile recito. *Prima est:* Missæ Sacrificio singuli quotidie interfunt. *Secunda:* vitam pudicam, & castam omnes agunt. *Tertia:* Singulis octiduis sacra confessione animum expiant: singulis verò mensibus sacra Synaxi se reficiunt. *Quarta:* Tempus antemeridianum pietati, pomeridianum labori danto, & nemo otiator. *Quinta:* Verbum vel impium, vel obscœnum atro pane, & aqua luunt. *Sexta:* Vetito ludi genere omni se abstinent. *Et septima:* Horam quotidie piis colloquiis danto. *Adalb.* Neque ista disciplina Monastica ridiculum virum in aula facit? *Lud.* Non curat. Hac enim arte obtinere se ait, ut in famulatio suo nemo improbus sit, eò quòd nemo, nisi probus, aut aspiret, aut duret. *Adalb.* Ego verò miror, esse hominem, qui famulari ex his legibus velit. *Lud.* Certant etiam, quia severitatem legum temperat amabilitas Domini, à quo illis victus, ac vestitus liberaliter, & statuta merces, cùm tempus postulat, sine mora tribuitur. Hoc laudant, atque propterea in omnes conditiones libenter condicunt. *Adalb.* Video placere tibi hanc methodum, & imitaberis, opinor, cùm reges. *Lud.* Certè, Domine Parens, & propterea gratias tibi maximas debeo, quòd in has ædes induxeris me: nam domi nostræ nihil simile didicissem. *Adalb.* Quid loqueris, puer, & cui? egone te malum docui? *Lud.* Absit, ut dicam hoc: sed nisi apud Elzearium, non didicissem bona, quæ didici, hoc dico. Neque te, Domine Parens, offendere hæc linguæ libertas debet: gravissimus dolor sic loqui cogit! jacturam immanem patior, cùm Elzearium perdo. Domi nostræ saltare, equitare, digladiari doctus sum, & quid præterea? nobilium exercitia hæc vocantur, sed nobilem planè non faciunt. Interea tu ibas ad negotia tua, & me curæ Matris relinquebas: Mater conversationibus distenta,

stenta, quando me ad easdem non secum traxit, Moderatori me tradidit, qui, ne offenderet, me mihi reliquit. Sic inter nugas, in grege faminarum, & inter domesticos calones pueriles annos transegi, quàm miserè, nunc primùm intelligo, cùm adolescentiam ingressus, divino planè consiliò huc translatus sum, ubi exercitia pedum & manuum, quæ nobilem decent, non negliguntur quidem, sed exercitia intellectûs, ac voluntatis, quæ Christianum efficiunt, urgentur magis. *Adalb.* Neque tu obstupescis patientiam Patris ad tam longum Paragraphum? *Lud.* Dixi: si quid audaciùs loqui videor, veniam luctus exoret, qui gravissimè sentit malum, quod ex cognati morte incumbet mihi. O cælum, averte istam à me miseriam! non ego hæreditatem Elzearii, sed Elzearium, Elzearium amo, cujus mihi conversatio præ omni opulentia prodest. Denique, Domine Parens, ut palpes, quàm justus sit dolor, hoc scito, domi nostræ infelix, dubito, an salvam servaverim innocentiam: hinc coepi etiam aspirare ad sanctitatem, & audeo eniti ad verticem, nisi tu mihi, Deus, Magistrum & Ducem auferas heu! maturè nimis. Irascor mihi, quòd occasione tam opportuna ita negligenter sim usus! me miserum, si ferus est planctus! at si per te, Virgo, fiat, ut prorogetur vita Elzeario, testis est mihi præsens Pater, utar in rem meam diligentius exemplis, ac monitis viri, & sicut me sanguis extulit supra plebem, sic ut sim Christianus de plebe, non ultra feram. *Adalb.* Enimverò puer immutatus est penitus mihi: pæne in pudorem me agit. Ludovice, sic macte animo! video te bonum esse. Nihil offendis me: plura loquere. Quid insuper didicisti? *Lud.* Didici pretium tempori ponere. Domi nostræ nullus ordo est: diem in noctem vertimus, & noctem in diem, totùmque in nugis perdimus fere: hinc apud Elzearium omnia tempus habent statum, ac certum: in tres partes dies quævis dividitur, quarum alia corpori datur, alia negotiis, tertia Religioni. Ita nemo otiaitur, nemo malè, nemo inutiliter occupatur. *Adalb.* Su-

pra ætatem sapis, qui hoc advertis. *Lud.* Ipse ordo sapientiam tribuit: quotidie, quantum proficiam, video. *Adalb.* Gaudeo: plura loquere. *Lud.* Singulariter præ aliis cognati virtutibus rapuit me tenerrima Devotio, qua in Deiparam fertur. De hac quoties locutus est mihi, vix locutus est sine júbilo cordis: ex hac se beatum esse in vita dicebat, & sperare, in morte beatum fore. Hoc medio, monebat me, casus adversos omnes aut evitari feliciter, aut ferri fortiter: atque in his geminis cardinibus hujus vitæ beatitudinem verti. Video commoveri te, Domine Parens, ad beatitudinis mentionem, & scio, quid animo volvas. Multæ ærumnæ te premunt: non prement autem posthac, vel non oppriment saltem, si cum Elzeario ad MARIAM confugas. Ludovice, ajebat illè mihi, crede, cùm adversa te infestabunt, in ictu oculi, quem in Virginis Iconem devotè conjicies, plùs roboris, plùs solatii, & cùm proderit tibi, etiam plùs auxilii experieris, quàm à quovis Patrono speres, etsi multis, magnisque servitiis culto: & rationem suæ sententiæ reddens addebat: homo solari te mærentem aliquando non volet, aliquando non poterit: MARIA semper potest, semper vult. *Adalb.* Doctorem insignem habes: gratulor scholam utilem, fili mi! cresce! profice!

S C E N A III.

Elzearius. Adalbertus. Justinus. Ernestus. Ludovicus.

E*Ernestus.* Tandem accessus datur, Justinus prodit. *Adalb.* Pater, ut placet Comes? *Just.* Sanctus est. *Elzear.* Salvum te Deus velit, cognate mi! *Adalb.* Ah! utinam citò salvum te rursus videam, Elzeari! quantum affligat me tua afflictio, dicendo non sum. *Elz.* Me nihil affligit, nisi quòd brevem vitam negligenter vixerim in servitio tuo, Servator mi! *Adalb.* Brevem vitam! actumne igitur de vita putas? Superi meliora! *Elz.* Superi

peri quid melius, quàm Cælum dabunt? O Cælum! O Patria!
 O Sedes amoris mei! assurge anime supra nubes! supra Stellas
 levare! festina mors, rumpe carcerem, laxa viam, qua mens in
 cælum, in cælum evolet! *Just.* Suspirium sapiens! nempe intel-
 ligis, Domine, quantum bonum sit cælum. *Elz.* Cælum sibi, &
 mihi emit Redemptor meus suo sanguine: pretio tam magno,
 mercator tam intelligens, rem parvam non emit. *Just.* Sic est:
 ex pretio colligimus, quanti æstimanda sit merces. *Adalb.* Cæ-
 lum omnes æstimamus, omnes desideramus: sed tu præpropere
 nimis abis. Septuaginta, vel octoginta annorum senex profi-
 cisceris maturè satís. Servet te Deus Regi, Reipublicæ, fami-
 liæ, nobis! *Elz.* Si necessarius sum, non recuso laborem. Sed
 quis ita superbiat, Adalberte, ut se credat necessarium orbi esse?
 Si Deus nostrum aliquo dignatur uti in bonum orbis, honorem
 facit: serviamus, quamdiu serviri sibi ipse vult. Si ad merce-
 dem servitii ante alios evocat me, nunquid beneficium præstat?
 & ego reluctans eam? absit! alios, O bone Deus, senescere in exi-
 lio jubes, me juvenem vocas in patriam: & ego deprecer? gratias,
 gratias ago, quia magna gratia est mori maturè. *Just.* Illis nempe,
 qui post mortem spem vitæ melioris prudentem & solidam ha-
 bent. Malè mors à pictoribus promiscuè horridam speciem ac-
 cipit. Compages ossea, decalvata frons, exesæ nares, effossi ocu-
 li, excussi dentes, armata manus emblema mortis sunt, qualis ad
 impios venit, quibus eripit omnia, & nihil reddit: at quæ ad pro-
 bos mittitur, *mors pretiosa* est, quam purpura & byssus vestiunt,
 charitatis & innocentiae Symbolum: caput aurò, digiti gemmís
 micant, manus palmam, & oleam præfert: facies amabilis *finem*
miseri temporis nuntiat, & *initium felicitatis aternitatis*. Cui sic apparet
 ornata mors, num terribilis erit? *Elz.* Jucunda est, quoties comi-
 tem peccatum non habet. O ut appareat citò, & in cælum me
 transferat! *Adalb.* Et nihil superest, quod disponas in terris? ul-
 timæ voluntatis testem me offero. *Elzear.* Nihil huc distuli. Ut
 ad

ad ultimum agonem me comparem, una sola est cura. Tu solare Dalphinam, mi Adalberte, Soror illa mihi, æquè ac tibi fuit. Felix par conjugum fuimus, semper corunum, & una anima. Nexus sanctus nos colligavit, amor Deiparæ, & imitandi Cupido. Hic fons omnis boni est, quo mihi vita affluxit: hinc in periculis auxilium, in rebus dubiis consilium, in angustiis solatium, hinc perpetua mentis tranquillitas venit, qua nihil potest esse in hac vita beatius: hinc jam in hora suprema, si quid fortè hostis humani generis turbet, præsidium spero, & lætam victoriam quam triumphus cælestis excipiet. O Maria! quantum debeo tibi! ô dulcis cogitatio! post paulum videbo te in celo stantem à dextris Filii tui! Amici, gratulamini mihi!, Mariam videbo amictam sole, stellis coronatam, cum Luna sub pedibus! ô infelices animæ, quibus tam dulce spectaculum æternum negabitur! at ego, ego videbo te, ita spero per te, videbo te Virgo, Mater, Domina, Patrona, Advocata mea! *Adalb.* Fatigas te, cognate, fervore affectuum: quiesce, obsecro. *Iust.* Illustrissime Domine, discedemus paulisper, si pateris, ut solus minùs contentiosè tibi vaces. Si quid opus sit meâ operâ, in vicino cubili sum. *Elzear.* Bonum suades, mi Pater. At tu, Ludovice, mane mecum, ut lectione pia tædium solitudinis leves, & languorem animi adjuves: Parens hoc mihi solatium dabit. *Adalb.* Utinam ad alia obsequia utilis Filius esset! *Lud.* Quid legam? *Elz.* De Passione Domini, mi Fili, sed lentè & per intervalla subsistens, ut ruminari possim, quod legis. *Lud.* Opto satisfacere desiderio. *Elzear.* Adalberte, Filium habes, cujus mihi in dolens multum solatium tulit. Commendâsti mihi: restituo tibi. Fac, ut, qualis est, talis maneat, Mariæ magis, quàm tuus. *Adalb.* Tu talem fecisti. Ludovice, plùs Elzeario, quàm Patri debes. Ego, ut esses, dedi hic, ut bonus esses. *Lud.* Scio, quid debeam: & si servet te cælum mihi, scies, me scire. *Elzear.* Omitte verba, & lege.

SCENA

S C E N A IV.

Adalbertus. Justinus. Ernestus.

Adalbertus. Discedimus. *Erneste*, ego non puto periculum tam vicinum esse, ut tu aiebas. Firma vox est, nec admodum fractæ vires: spero, restitui Elzearium sibi, & nobis posse. *Ernest.* Aliud Medici pronuntiârunt, inter quos ô si quis esset, qui tecum sentiret! ego, Illustrissime Domine, virum adorarem pro Deo: ita mihi chara salus Domini est. *Just.* Nempe collegit vires fervor, quo se ad actum extremum æger disponit. Sed quidquid sit, ego laudo prudentiam Comitum, qui etiam in remoto periculo tam providè pro anima agit. *Adalb.* Nisi nimia providentia est. Nam sæpe periculum fingitur majus verò. *Just.* Fieri potest. Sed ego hoc dico, malle me, ut majus verò periculum mihi nuntietur, quàm ut per dissimulationem deceptus ad extrema deducar, & jubear mori, priusquam de morte cogitem. A Medico sic blandiente libera me Domine! certè, sive de animi, sive de bonorum dispositione loquamur, obesse nihil festinatio potest, prodesse semper. Aut age Domine, an maturam testamenti confectionem improbes tu? *Ernest.* Ego sæpe audivi, non ægris modò, sed sanis etiam hoc Consilium fieri, ut testamentum conficiant. *Adalb.* Ego hujus Consilii rationem non video. *Just.* Ego verò sententiam tueor duabus ex causis. Qui testamentum sanus, ac valens, conficit, eum, ajo, cum moriendum erit, gavisurum pluribus meritis & majori quiete. *Adalb.* Duo magna commoda sunt, si possis probare. *Just.* Obvia demonstratio est. Ægro testamentum facienti neque *Judicium*, neque *libertas* est integra, quomodo grande meritum erit? morbus impedit hominem, ut seriò dijudicet, quæ sit dispositio Deo gratior, sibi utilior, aut quam præ alia ratio, fides, pietas exigat. Festinatur, & obvium quodque Consilium æger amplectitur. De-

K k

inde

inde si etiam valeat Judicium, quam laudem libertatis meretur dispositio ad pias causas eo tempore facta, quo res tuæ vix amplius tuæ sunt, certè in aliud commodum nullum posthac utiles tibi? quando verò testamentum à sano fit, primùm testator est meliùs dispositus ad merendum, deinde hæres nominabitur dignior, denique qui est testator, idem sui testamenti magnam partem poterit esse Executor. Atque his commodis accedit *placidissima quies*, qua fruitur moriens, qui adhuc sanus à testamenti curis se expedivit. Si expectaveris infirmitatem, *duceris, quò tu non vis*, & testamentum aut nullum facies, aut malè. Tu, & tui obstabis actui, ut bene fieri non possit: neque Justitiæ, neque charitati, quod suum est, dabitur, & tu credis, in tali ultimæ voluntatis dispositione acquiescere conscientiam posse? *Ernest.* Et sic nimirum ultimæ vitæ horæ inter multas turbas agentur, quando, si unquam, tunc certè cum quiete vacandum soli curæ salutis esset. *Just.* Sic fit: sed hæc justa punientis Dei vindicta est, ut iidem ipsi, qui curam salutis in illud momentum differunt, etiam tunc impediuntur curare se, & obiter agant, quod deberet totis viribus agi. *Adalb.* Video, hæc bene suaderi: sed non utique damnabis facientes contrarium? paucos certè, qui ita properent, novi. *Just.* Equidem testamenti dilationem dissimulari sæpe posse, non nego, saltem quando ex illa impedimentum curæ salutis non fit: sed quòd in eundem articulum negotium totius conversionis rejiciatur à multis, quis patiens ferat? quid? quòd sint, qui ne quidem, quando ægrotant, de confessione moneri se sustinent, quin patiantur deliquium! *Ernest.* Nimirum non cuilibet ita jucunda est mors, uti Elzeario accidit. *Just.* Atqui, mi Erneste, hæc pessima consequentia est: *Moneor de confessione, ergò moriendum est mihi!* quis ita ratiocinatur, si sapit? imò celeris confessio ab ægroto peracta non modò non accelerat mortem, sed etiam sæpe sanitatem restituit. *Adalb.* Mirabilem Medicinam præscribis. *Just.* Ratio, & exempla efficaciam

ciam probant. Morbi enim, sicut & mors, sæpe peccatorum flagella sunt, quibus nihil aliud agitur, quàm ut vitam in melius commutemus: Sæpe qui diu sceleribus assuevit, repenti morbo corripitur: vocantur Medici, fiunt consilia, præscribuntur potiones, vigilatur, fametur, sudatur: frustra omnia. Nempe radix morbi, & massa febrilis peccatum est; peccatum, nisi per confessionem tollatur, non benedicit Deus Medicorum conatibus: excæcantur, ut nec morbi genus agnoscant, nec aptum remedium inveniant. *Ernest.* Si est, quod dicis, hæceadem causa facit, ut morbi leves sæpe in periculosos degenerent. *Iust.* Sic fit: ac tum demum vocatur Confessarius, sed tum aut confessio nulla fit, aut inutilis fere. *Adalb.* Audio hanc doctrinam centies inculcari. Sed nimium videmini exaggerare periculum. Nam in urbe degentibus etiam, cum subitus casus opprimit, Confessarii copia deesse vix potest: deinde, cum circumstantiæ non admittunt, confessionem adeò exactam non exigi, ipsi admittitis: unde igitur tantum aut nullius, aut non utilis confessionis periculum sit? *Iust.* Tangis punctum, Domine, quod multos perdidit. Videmus plerosque, etsi impiè vixerint, inter pœnitentis animi signa, omnibus Sacramentis munitos, placidissimè emori: atque hæc exempla audaciam temerariis pariunt, quæ quàm multos in exitium trahat, dici non potest. Tu Domine, hîc attende diligenter, quid dicam. Dico, neminem bene mori posse, nisi qui se ad mortem rite paraverit. *Adalb.* Fides hoc, & ratio docet. *Ernest.* Et ita certa sententia est, ut nemo unquam interrogaverit, *an*, sed omnes hoc unum disputent *quando & quomodo* facienda præparatio sit. *Iust.* Bene habet. Jam hoc quaeritur, an ille, qui usque in ultimi morbi tempus præparationem distulit, tutò censeri possit, bene præparatus obiisse, si fuerit confessus, si dederit alia conversi ad Deum animi signa, si in præsentia assistentis sibi Sacerdotis, inter pia suspiria, placidè moriatur? *Adalb.* Quæ enim signa præterea exigas? *Iust.* Nisi diu ante præcesserit

cesserit vera conversio, dico, hæc signa valde suspecta esse, atque hæc sententia ita confirmata communi sensu est, ut in proverbium abierit opinio: *Pœnitentia sera rarò vera.* Et ratio facilè divinatur, si modò consideremus, *quando, & quomodo* tunc confessio fiat. Imprimis enim *sub initium morbi* ejusmodi homines de confessione non cogitant, quia nondum tunc credunt, se morituros: *sub incrementum morbi* tota sollicitudo eò vertitur, ut propulsetur mortis periculum: quid superest? in extremo periculo demum, quando desperatum de vita est, cura salutis suscipitur, & negotium tantum intra aliquot horas, aut si multum, intra biduum, vel triduum agitur. *Adalb.* Sic est: & tantum temporis sufficet utique, ut, qui à confessionibus est, tria verba pronuntiet: *Ego te absolvo!* *Just.* Ut pronuntiet, sufficit minus etiam: sed ut pronuntiet *cum fructu*, requiritur, ut Officiò bene fungatur, ægrumque disponat ad gratiam, quod ut fiat, necesse est, ut *evellat* latibulum scelerum, ut *destruat* aras idolorum, ut *dispergat* inanes spes, & pessimas affectiones, *dissipet* terrenas curas, & angores inutiles, insuper ut *edificet* firmam fidem, & sinceram fiduciam, qua se assuetus præsentibus animus in futura attollat, & demum *ut plantet* charitatem veram erga Deum, & proximum, acerbum peccati cujuslibet odium, veramque sui subjectionem cum adoratione Divinæ voluntatis: hæc indigent tempore apud hominem his exercitiis Spiritûs parum assuetum. Cæterum non diffiteor, sæpe contingere, ut æger ita debilis sit, ita confectus doloribus, molestiis fessus, linguâ impeditus, auribus fractus, ut Confessarius expedire citò se debeat, & absolvere hominem, cum prudenter judicat esse dispositum. Verum quoties nos nostra prudentia fallat, & quanti talis absolutio apud Deum sit, olim patebit: sæpe *per festinationem* in administratione Baptismi erratur, cujus inter Sacramenta facillima impertitio est: quid in expeditione pœnitentiæ fiet, quod omnium difficillimum est? certè ita solet accidere: quoties ex temporis defectu festinandum est, etiam

etiam erramus *in modo*: non finis, non methodus præscripta servatur. *Adalb.* Paulatim facis, ut apprehendam periculi gravitatem: nempe nos talia parum seriò meditatur. *Iust.* Sine, ut discursum tam gravem ex oraculo Divino concludam. Apud Matthæum sic loquitur Christus: (*) *Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: moram facit Dominus meus venire, & ceperit percutere conservos suos: manducet autem, & bibat cum ebriosis:* En! hætenus describitur genus hominum, qui sic salutis negotium differunt: tribus fere vitiis inquinantur, à quibus summè difficilis conversio redditur. Primum est *negligentia rerum Divinarum*, cum obstinatione ad omnes minas indomita: sibi credunt isti, alteri nemini: quod cor garrit, oraculum putant: *Moram facit Dominus*, dicunt, quidquid alii conradicant. Alterum crimen imperiosa audacia est, & injustitia erga proximum, qua percutiuntur conservi: tertium luxus, ac cupiditas voluptatum cum profusa vitæ licentia, qualis inter ebriosos viget, quibus usus rationis non est: cum istis talibus audi, quid sit futurum. Sic pergit æterna Veritas: *Veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, morbum fatalem immittens, & horâ, qua ignorat jam ad extrema se esse deductum: & quid tum fiet? Dividet eum, & separabit à servis bonis, partemque ejus ponet cum Hypocritis.* Hem! pænam dignam culpâ! nempe talium extrema pænitentia fere mera Hypocrisis est, qua se, & alios fallunt, *Hypocrisis dolor*, quia vix alius est, quàm qualis est morientis lupi, qui si diutiùs viveret, diutiùs raperet: *Hypocrisis confessio*, quia mutila, & sæpe cum simulatione impotentia, quæ reverà acedia est: *Hypocrisis satisfactio*, quia nulla fit restitutio famæ vel pecuniæ, nulla solutio debitorum, nulla abolitio scandali, nulla reconciliatio cum inimico, & denique tota pænitentia desinit in pium suspirium: nempe quia sic moris est, ne fiat omnino nihil, ut satisfiat urgenti familiæ, ut consulatur famæ, & ne quis dicatur, ut bestia, crepuisse. Hypocrisis! apage cum istis pænitentibus in locum, *ubi erit fle-*

(*) Cap. 24.

Kk 3

tus

tus propter segnitiam, & stridor dentium propter simulationem! Ego malo *post vitam piam* morte subitanea abripi, sterni fulmine, lacerari à belluis, aquis mergi, rabie confici, & sine Sacramentis emori, quàm *post vitam diu malè actam*, cruce armatum, inter oscula vulnerum, & Sacra nomina suaviter instar candelæ extingui. Ah! ne erremus! non est idem, *non est idem mori placidè, & mori bene*, multòque certior est bona mors post bonam vitam, quam post tam seram pœnitentiam. *Adalb.* Evicisti tententiam, & ego evidenter concludo, si non certo exitio, certè grandi periculo exponi animam, quæ pœnitentiam in tempus tam dubium differt. Doctrinam applico mihi, nam bene mori volo, quocunque labore sit opus. Nunc adeunda Dalphina est: cùm redibo, dabo occasionem, mi Pater, ut Zelum tuum exerceas novo Sermone: nam ego multis itineribus distentus, & distractus negotiis, rarò de his audio aliquem.

S C E N A V.

Justinus. Ernestus. Ludovicus.

J*ustus.* Ad obsequia præstò sum. *Ernest.* Afflictus Vir est, & turbas animus patitur. Alius à se Adalbertus videtur: neque enim aliàs tam longum Sermonem patiens audivisset, præcipuè de Materia tam tristi: Novi hominem. *Just.* Imago Mortis objecta oculis etiam/audacissimorum insolentiam frangit. Mihi utendum occasione fuit, qua salubre aliquid loquerer viro, haud aliàs faciles aures habenti. Nunc Elzearii morientis lætitia, crede mihi, tristem Adalbertum fecit: cogitavit, opinor, reflexione facta in se: *egone modò sic hilariter morerer!* atque hæc tristitia patientiam dedit. Semen bonum seminavi: incrementum det Deus! *Lud.* Spes bona reedit, Pater! æger sublectione in suavem somnum inclinans caput quietem capit. O si evigilet valentior! *Ernest.* Votum est omnium. Sed ego non fido: sæpe somnus
novi

novi mali apud ægros est prodromus. Ingredior, ut invigilem.
Just. Officium boni famuli facis. Te hoc velim, Ludovice, ut
 de Parente magis, quàm de Elzeario anxius sis. Scis, quàm di-
 versis uterque sit moribus: favet hora; quod suspirâsti toties, vi-
 dere hodie potes, Adalbertum conversum ad Deum. *Lud.* Gran-
 dem spem facis. Quid vis, ut agam? *Just.* Vita Elzearii tibi pro-
 fuit: ut ejus mors Parenti proffit, ut efficias, cura. *Lud.* Desperâ-
 sti de vita Comitum? *Just.* Actum est, nisi prodigium fiat. *Lud.*
 Tonitru loqueris. Sic ego infelix te exorare pro Elzeario, ô
 Virgo, non possim! *Just.* Tene gemitum, & Sancto cælum ne
 invide. Dignus non est mundus, ut ultra Elzearium teneat: ideo
 Superi rapiunt. Tua hæc cura esto, ne patiaris abesse Patrem,
 cùm ultimus Agon Elzearium premet. Videre morientem
 Sanctum vis ingens est, qua rapitur animus in motus pios. *Lud.*
 Solatium aliquod hæc spes aspergit. Promissum facio. *Just.* Ut
 cum fructu facias, I, ora! idem ego facio.

C H O R U S.

Mariophilus Solidæ Devotionis Fructum
 alterum experitur in viæ termino.

Mariophilus. Genius Marianus. Cupidines. Cherub.

Marioph. AH! ah!

Cupido 1. Jo! hæc hora est nostra,
 Et potestas tenebrarum! *Luc. 22.*
 Adeste Socii! (*)

*Scena exhibet silvam, in qua
 Mariophilus ex lapsu inter te-
 nebras humi afflictus gemit.*

(*) Sibilò convocat Socios.

Quod fraus non potuit, jam faciet vis.

Marioph. Ah! ah!

Cupido

Cupido 2. Quos audio gemitus? quid vis?

Cupido 1. Sidus malignum disparuit in æthere,
Marianus Genius discessit à latere,
In tenebris ambulans impegit improvidus,
Et cecidit Mariophilus.

Opprimatur! (*)

(*) Sape casus in peccatum veniale
trahit in culpa mortalis periculum.

Cupido 3. Opprimatur! (*)

Marioph. Heu me! heu me!

(*) Nostra cupiditates, cum per
spem boni non possunt, metu mali ad
scelus alliciunt.

Omnes tres. Perfide! quos expulisti,

Aut recipe, aut morere!

Marioph. Maria! Maria! (*)

(*) Utilis in tentatione exclamatio.

Cupido 1. Vah! Sidus invisum, fulgur horridum!

Cupido 2. Inferi! nihil proficimus!

Cupido 3. Arma eripit trepidatio: fugimus!

Marioph. O Stella salutifera!

Hostes fugasti,

Et reddit vires prostrato

Influxûs tui gratia. Sentio!

Aria.

○ bella,

○ aurea Stella!

Quot radiis fulges,

Tot mihi influxus benignos indulges!

Te poplite flexo honoro,

Te gratus adoro,

Te oro,

Ut porro

In tenebris lux,

In via sis dux.

At en! quale video portentum!

Subsistis, ó sidus amabile, in cursu medio?

Quid

Qui d cogitem? fortè, cùm minimè existimo,
Jam sto in viæ termino?

Cherub. Quis loquitur?

Quis huc tentat intrare? (*) (*) *Judicii particularis imago.*

Marioph. Maria! Maria!

Prò! quæ est ista romphæa terrifica!
Maria adjuva!

Cherub. Mariam novi: sed te, ut possim probare,
Si huc vis ingredi, debeo examinare.
Quod Genus? unde domo? quis es?

Marioph. Genere sum nobilis,
Domo vetusta genitus,
Officiò præcipuis dudum magnus titulis,
Doctrina, & opibûs clarus,
Principibus charus,
Togâ, sagô, rebûsque gestis celebris.

Cherub. Multa congeris, sed nihil ad rem.

Aria.

Si præter priscum sanguinem,
Et vanam opum speciem,
Et pompam Titulorum,
Non habes, quod loquaris:
Ad Cælum Ethnicorum,
I *procul!* ablegaris.

2.

Pompeii, Cræsi, Cæsares;
Platones, Aristoteles,
Te gloriâ gestorum
Prò! quantum præcesserunt!
Nec tamen hanc Sanctorum
Mercedem meruerunt,

L

Marioph.

- Marioph.* At ego tamen sum Christianus!
Cherub. Nunc dicis aliquid,
 Sed quod nondum sufficit.
Marioph. Insuper Sodalis sum Marianus!
Cherub. Sodalis es? qualis? Eja! exhibe Testimonium!
Marioph. Testem habeo Marianum Genium,
 Quo volente ex hac Formula
 Juravi homagium.
Cherub. Et quod scripsisti, intellexisti?
Marioph. Explicationem attentè audiui,
 Serio meditatus, & sedulo executus sum.
Cherub. Satis est: patent portæ, (*)
 Euge serve bone,
 Ingredere in gaudium tuæ Dominæ.
 Paradisum, quem infelix Eva clausit posteris,
 Suis Maria aperit Filiis.
 En habes obvium, quem appellabas, Genium.
Marioph. O Splendor! ô jubilus! ubi sum!
 O felix Devotio!
 Nunc, quanti sit, bonum fuisse Sodalem,
 Nunc demum intelligo.

Aria.

O Mariana Formula!
 Tu boni Cultûs tessera,
 Tu, sicut *sanctæ* regula,
 Sic vitæ *Beatæ* Principium es.
 Tu *Perfectorum* Speculum,
 Tu *Lex Proficientium*,
 Tu *via Pœnitentium*,
 Tu sola es solida omnium Spes.

Gen. Mar. Extra te es!
 Redi ad te, Mariophile!

(*) *Exhibetur Paradisus.*

Duetto.

Duetto.

Marioph.
Gen. Mar.

Jo! salve bone Genie!
Vive! vive Mariophile!
Amplector te!

Marioph.

O! sine me
Ad pedes prostratum fateri,
Quid de me volueris mereri:

Gen. Mar.

Meum tu præsidium,
Meum tu es gaudium:

Marioph.

▼ Tu salutis Auctor es,

Gen. Mar.

Mea tu corona es.

2.

Ambo.

{ Meæ Tu Devotionis
{ Tuæ

Fundamentum labile

{ Docuisti Cernere:
{ Didicisti

Nisi tu { Me
{ Te correxisses,

Spes incautum miserè

{ Mea Perdideret Me {
{ Tua Te {

Marioph.
Gen. Mar.

Tu salutis Auctor es,
Mea tu corona es!

Fructu obedientiæ jam lætus fruerè
Ex vitæ arbore,
Quam tu plantasti, Maria rigavit,
Deus incrementum dedit!

Ll 2

Fruere,

Fruere, comede,
Et vive in æternum!

Marioph. Vivam ad Virginis Gloriam
Servus perpetuus

Cberub. Imò non jam Servus, sed Filius.
At ego ad horti introitum
Hoc solidæ Devotionis affigo Testimonium
Legite, quali subiaceatis examini,
Quicumque huc cupitis ingredi.

Aria.

Spes in Devotione,
Ut firma sit, ut solida,
Ex hac firmetur anchora:

Sit causa vitæ bonæ.

Quod scribitis, servate:
Hinc vestram spem probate,

2.

Non fidite colori!
Quo Serpens ab initio
Est usus artificio,
Eodem adhuc hodie
Quàm multos cogit mori!
Poma sunt formosa,
Promissa speciosa:
Non fidite colori,

PUN.

PUNCTUM II.
S. Elzearius Beatus in Morte.

SCENA I.

Adalbertus solus.

Adalbertus. Elzearius Virgo in conjugio! O Vita Angelica!
& quis ego? .. nunc intelligo verba: *Soror illa mihi, æquæ ac tibi fuit!* Dalphina explicavit. Dalphina soror, fixisti hac narratione aculeum mihi, qui torquet acerbè. Elzearius Virgo in conjugio! & quis ego? .. jam nihil miror tranquillum animum viri, intrepidè se morti sistentis. Me verò si mors hac hora ad tribunal Divinum citaret, quo animo irem? age, siste te tibi anima mea, & sine palpo judica te, antequam ad Judicem venias, judica, qualis fueris, & sis. O DEUS, recogito tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ! ex triplici legum genere judicabis me, scio: leges, quibus obligor, alias *natura* posuit, alias *Fides*, alias *Officium*, & *status*: scio. In singulis Elzearium Sanctum invenio: Sanctus *Homo* est: nunquam illi animal dominatur: Ratio, Ratio semper sedet ad clavum. Sanctus *Christianus* est: ex principiis fidei, non ex rationibus politicis se regit, & suos. Sanctus *Nobilis* est, quem generosus sanguis in bonum ambitum urget, ut, sicut in terris eminent, sic in cælis etiam supra plebem se efferat. Sanctus *Aulicus* est, qui summa fide, & sollicitudine Regi servit, quia propter se non servit, sed propter Deum, & nunquam contra Deum. Sanctus *Paterfamilias* est, qui domi suæ ali neminem patitur, quem Deus non amet. Denique *Maritus* est ad prodigium sanctus, quippe in conjugio Virgo, in conjugio Virgo! Superi! quàm admirabile speculum objecistis hodie oculis meis, & qualem ego me in illo intueor! Vah!

Ll 3

qua

qua me cunque circumspicio, video, quod horream, & cujus me pudeat! .. Maritus sum sine fide, Paterfamilias sine cura, Aulicus sine Religione, Nobilis per vitæ licentiam, Christianus ad speciem, homo merum animal. Et talis qui sum, nempe sine horrore audirem terrificam vocem Tonantis: *Redde rationem!* O Mors, ut amara est vel memoria tua homini, qualis ego sum! Et quamdiu talis ero? nempe donec Mors ipsa præsens cubile intret, & migrationem indicat? Ah! sera pænitentia erit, ac minimè seria: penetro vim veritatis, quam inculcavit Justinus: *Nimis temerariè agit, qui negotium salutis non citius agit, quàm quando jam vix aliquid poterit seriò agere.* Enimverò, si sapiens sum, non differo curam tam gravem, ex spe tam levi, cum periculo tam horribili.

S C E N A II.

Adalbertus. Ernestus. Justinus. Ludovicus. Elzearius.

L *Ludovicus.* Prò Superi! Domine Parens, Elzearius moritur. *Ernest.* Justinum admoneo. *Adalb.* Eheu! Elzeari, amice, quo animo es? *Lud.* Viden', ut oculos torquet! ut sudat! ut suspirat atrociter. *Elzear.* O gravishora! Domine, ne intres in iudicium cum servo tuo! *Adalb.* Elzeari, Adalbertum nôsti? *Elzear.* Adalberte, Ludovice, orate pro me! vim patior! *Lud.* Ah! propera Pater, Comes agonem subit! *Just.* Crucem porrigite. Illustrissime Domine, en Redemptor tuus! in sacra vulnera commenda Spiritum! *Elzear.* Hoc non feci! absit! non feci! *Ernest.* Arcana patitur, & vexat orcus animam innocentem. *Elzear.* Ah! Ah! sic est: in periculum me immisi, sed non peccavi, non peccavi! *Just.* Nihil te turbet hostis tartarus: ad Deum erigere! dic: in te Domine, speravi, non confundar in æternum! *Elzear.* Magna est vis dæmonum. *Just.* Fundite

dite

dite preces in subsidium pugilis : Deus opem ferat illi super letum doloris ejus ! Maria clientem respice ! *Elzear.* Opitulare Domina ! Domina non opitulaberis ? heu ! Domine, si iniquitates observaveris, quis sustinebit ? *Adalb.* Quid hoc ? sic sanctus moritur ! *Lud.* Mater gratiæ, Mater Misericordiæ ora pro illo ! *Just.* Virgo terribilis adjuva ! ecce, quem amas, oppugnatur ab hostibus tuis ! *Elzear.* Totum me committo divino Judicio. *Adalb.* Ego tam triste certamen ultrà videre non possum. *Lud.* Domine Parens, sic ut morientem destituas, decet ? *Adalb.* Intueri non possum. *Lud.* Imò exitum pugnæ expectare te juvat : victorem videbimus. Non deseret Maria tam charum Filium. *Adalb.* Hoc meritò Elzearius speret : sed ego quid sperem ? subsiste spectator, fili, me horridus horror in latebras agit. *Ernest.* Respirat æger, & Deo sint laudes, jam vicit. *Elzear.* Ope Virginis vici, jo vici ! *Just.* Sic suos Maria amat. *Lud.* Nónne dicebam, Pater ? en lætior Scena subit. *Adalb.* Ut vales, amice mi. *Elzear.* Bene, mi Adalberte, bene nunc. Sed paulò ante heu ! quanto terrore concussum est pectus ! *Just.* Nempe alia sunt judicia Dei, alia hominum : & si sine misericordia judicet Dominus, nemo salvabitur. *Elzear.* Nemo, Domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Amice hac hora ô quàm alios oculos habeo, ac ante habui ! displicet vita omnis, heu ! vita quàm negligenter acta in famulatu tam Magni Domini ! Deus ! misericors Deus, propitius esto Elzeario peccatori ! miserere ! *Adalb.* Mihi hos gemitus cede : tu canta, *Te DEUM laudamus !* *Elzear.* Misere-re secundùm magnam misericordiam tuam ! Ecce abyssus abyssum invocat, abyssus miseræ abyssum misericordiæ ! quid ? delicta juventutis maligne revocas ? ignorantia fuit ! *Ernest.* Hem ! in luctam revolvitur. *Adalb.* Prò ! ut rursus expallet, & tremit ! *Justin.* Cor contritum, & humiliatum DEUS non despicias !

Elzear.

Elzear. Ignorantia fuit! non intellexi! *Justin.* Ignorantias ejus ne memineris Domine! *Elzear.* Et ab alienis parce servo tuo! hoc nescivi! planè nescivi fieri domi meæ! *Ernest.* Superi! de nobis est angor! *Elzear.* Admonui, & postquam se non cor-rexit, ejeci ex aedibus improbum hominem. *Justin.* O DEUS, usquequò affligis Famulum tuum! *Elzear.* Eheu! sic est: hoc exigebat Officium meum, & ego omisi! parce incuriæ! *Ernest.* O rigidum examen! *Elzear.* Ah! fateor, hoc feci, & non me-mini, quòd sim confessus. Oblitus sum! Justine! Justine! *Justin.* Cedite paulisper loco, dum conscientia quies redeat. Adsum Domine, quid angit?

S C E N A III.

Adalbertus. Ernestus. Ludovicus.

L*Udovicus.* Quid est hoc? sic ego Elzearium angi, sic judicari, sic premi posse credidissem? Domine Parens, quo animo es? *Adalb.* Sine me! *Ernest.* Sic tremit, sic formidat sanctus! & quod erit scelus, quod ille sic anxie confiteri adhuc festinat? Trepidus expecto eventum spectaculi. *Lud.* Maria, juva, obsecro! nam quousque spectante te, sic servum tuum orcus ve-xabit? *Ernest.* Nempe Elzeario ad augendam gloriam, nobis ad excitandam curam hoc certamen permittitur. Formam Judicii, quod nos manet, videmus. Omittitur nihil: ætas, conditio, Officium, commissiones, & omissiones in examen vocantur: quis non metuat sibi?

S C E N A IV.

Personæ omnes.

J*Ustinus.* Adeste! peractum negotium est. Quantillus scrupulus quantos dolores tulit! hic Agon sanctæ animæ purgato-

gatorium fuit: jam tranquilla penitus evolare in cælum festinat. *Elzear.* Ita, in cælum! in cælum! valet, ô mei! jam laqueus contritus est! adjutorium meum in nomine Dominae! *Adalb.* Hilarem video: ô dulce solatium! *Elzear.* O Adalberte, nunc experior, quam pretiosus fructus sit, quem affert vera devotio erga Deiparam. Diligis diligentes te, ô Mater pulchræ dilectionis, neque deseris in hora mortis. Eja, fac finem vitæ! cessem vivere, ne cessem amare, imò ut incipiam æternum amare te, & amare Filium tuum amabilem nimis... jo! audior! repentè deficiunt vires. *Lud.* Ah! Domine cognate, trahe tuum Ludovicum post te! *Elzear.* Ama Mariam! sic me sequeris. *Justin.* Jam vox deficit! lumen admove! cape Symbolum sanctæ fidei, spei, & charitatis! proficiscere anima Mariana! *Elzear.* Valet! in meta sum! in cælum eo ad Mariam! *Ernest.* O Felix iter! *Justin.* Expiravit. *Lud.* O mors beata! *Adalb.* Sic est, Sed mihi vae! nisi ex ista morte didicero vivere.

O. A. M. D. G.

Mm

PEC